JAVA-BODE.

NIEUWS- HANDELS- EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERLANDSCH-INDIE.

A°. 1853. **Zaturdag 12 November.** **N°. 90.**

Prijs per halfjaar voor *Batavia* .... *f* 12.50
» » » » *Java* .... » 15.—
» » » » *Buitenbezittingen* ...... » 17.50
De betaling geschiedt vooruit. — Brieven *franco*.

De JAVA-BODE verschijnt op Woensdag en Zaturdag van elke week, vóór posttijd.

De prijs der Advertentiën *met derzelver herhaling* is **zestig duiten** voor de **vijf woorden**, behalve het zegel.

Bij deze Courant behoort één

BIJVOEGSEL.

De uitgever van den *Java-Bode* vindt zich verpligt beleefdelijk te verzoeken de te plaatsen Advertentiën, uiterlijk ten *half twaalf* ure van den dag der uitgave, ter Drukkerij van het Blad, te willen doen bezorgen, zijnde het hem onmogelijk de later aangebodenen in het nummer van dien dag op te nemen.

De Advertentiën zullen ook tot Woensdag en Zaturdag, des morgens ten 8 ure, aangenomen worden ten huize van de HH. *H. M. van Dorp* te *Tana-Abang*, Mr. *L. J. A. Tollens* te *Baloe-Toelies*, W. *L. Ritter* in de *Secretarielaan* en bij den *Ondergeteekende* op *Goenong-Seharie*.

W. BRUINING.

Publicatie.

VAN WEGE EN IN NAAM DES KONINGS.

DE GOUVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH-INDIE,

Den Raad van Nederlandsch-Indie gehoord;

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen*, Salut! *doet te weten:

Dat Hij, lettende op de publicatie van 23 December 1850 (staatsblad van Nederlandsch-Indie no. 42);

Heeft goedgevonden en verstaan:

Te verklaren, dat de gelijkstelling, bij resolutie van 16 December 1819 no. 16 (staatsblad no. 84), van de daarbij aangewezene vaartuigen met Nederlandsche schepen, voor zoo veel betreft de bepalingen op de inkomende en uitgaande regten, ook van toepassing moet worden geacht met betrekking tot de heffing der haven-, ankeraadje- en loodsgelden.

En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze, zoowel in de nederduitsche als in de inlandsche en chinesche talen, worden aangeplakt en afgekondigd waar zulks te doen gebruikelijk is, en voorts worden opgenomen in het staatsblad van Nederlandsch-Indie en in de javasche courant.

Gelast en beveelt verder, dat alle hooge en lage kollegien en ambtenaren, justicieren en officieren, ieder voor zoo veel hem aangaat, aan de stipte nakoming dezer de hand zullen houden, zonder eenige oogluiking of aanzien des persoons.

Gegeven te Buitenzorg, den 9den November 1853.

Staatsblad
(No. 93.)

DUYMAER VAN TWIST.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indie.

De Algemeene Secretaris,
A. PRINS.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indie heeft op Woensdag 9 dezer weder aanvaard het dagelijksch beheer van zaken, waarmede, gedurende de ongesteldheid van Zijne Excellentie, belast was, de staatsraad in buitengewone dienst, waarnemende vice-president van den raad van Indie, *J. P. C. Ruloffs*.

Civiel Departement.

Bij besluit van 9 November 1853 no. 3, is aanteekening gehouden van het besluit van den president van het hoog-geregtshof van Nederlandsch-Indie, van 4 November 1853 no. 143, bij hetwelk, krachtens art. 61 van het reglement op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie in Nederlandsch-Indie en de publicatie van 3 November 1853 (staatsblad no. 91), aan den raadsheer in het hoog-geregtshof van Nederlandsch-Indie, mr. *P. Brunsveld van Hulten*, gedurende de afwezigheid van den procureur-generaal bij hetzelve, mr. *J. O. Wijnmalen*, is opgedragen diens funetien waar te nemen.

BENOEMD:

Tot griffier bij den landraad te Soerabaya, *J. Hageman JCzn.*, thans derde kommies ter beschikking van den resident van Soerabaya.

Tot élève bij 's lands houtstapelplaats en houtzaagmolen te Batavia, buiten bezwaar van den lande, *H. Orth*, thans bij die inrigtingen werkzaam.

GOEDGEKEURD,

Dat door den Directeur der Kultures

ZIJN OVERGEPLAATST:

BIJ HET KADER DER LANDELIJKE INKOMSTEN EN KULTURES.

De kontroleur der tweede klasse *J. W. van Rijck*, uit de residentie Banjoemaas naar Pekalongan.

De kontroleur der tweede klasse *J. C. Lammers van Toorenburg*, uit de residentie Pekalongan naar de Preanger Regentschappen.

De kontroleur der tweede klasse *F. H. Sluijter*, uit de Preanger Regentschappen, naar de residentie Banjoemaas.

BIJ HET PERSONEEL DER INDIGO-KULTUUR.

Uit de residentie Cheribon naar Bagelen, *C. F. van den Broek*, assistent der derde klasse. en *F. W. de Parma*, opziener der derde klasse.

Uit de residentie Cheribon naar de Preanger Regentschappen, *H. M. Zowran von Ranzow*, opziener der derde klasse.

Uit de Preanger Regentschappen naar de residentie Cheribon, *P. D. E. van Ossenbruggen*, opziener der derde klasse.

MAGTIGING VERLEEND:

Tot uitreiking aan den onlangs uit Nederland aangekomen partikulieren geneesheer *A. C. Vogler*, van eene akte van toelating tot de uitoefening der genees- en heelkundige praktijk in de assistent-residentie Krawang.

Schutterijen, enz.

BENOEMD:

Tot tweeden luitenant bij de Samarangsche schutterij, de schutter *D. J. Bijleveld*.

Advertentien.

De ondergeteekende maakt aan de gemeente bekend:

1. dat de heer *D. N. Buijs*, wijkmeester der 15de wijk, op zijn verzoek eervol uit die betrekking is ontslagen, onder dankbetuiging voor de door hem als zoodanig bewezene diensten.

2. dat in diens plaats tot wijkmeester van de 15de wijk is benoemd de heer *C. F. Wiggers van Kerchem*.

De Assistent-Resident voor de Policie,
J. C. DE KOCK VAN LEEUWEN.

BATAVIA, *den 9den November* 1854.

Debiteuren aan het vendudepartement alhier, over de maand Julij jl., worden bij deze herinnerd, dat de aanzuivering van hun debet, uiterlijk vóór ultimo dezer ten vendukantore moet geschieden, wanneer zij zich tegen geregtelijke vervolgingen wenschen te vrijwaren.

Namens het Vendudepartement.

BATVVIA, *De Secretaris en Boekhouder,*
don 10den November 1854. W. L. RAMACK.

De onderintendant 1ste klasse in de 1ste militaire afdeeling op Java zal op Maandag 20 November 1853, des morgens ten 9 ure, ten zijnen bureele te Weltevreden publiek uitbesteden, de levering dan 250 amst. ponden blaauw naaigaren, bestemd ten gebruike bij de vervaardiging van militaire kleedingstukken.

Vendutien.

Op Maandag 14 November, te Tana-Abang, voor het huis laatst bewoond door den heer *Reijgers*.

Op Dingsdag 15 November, op Struiswijk voor de woning van den heer *J. O. Wijnmalen*, door gebr. *Roselje en Co.*

Op Woensdag 16 November, voor het kommissiehuis van *John Pryce en Co.*

Op Donderdag 17 November, voor het kommissiehuis van *Roselje en Co.*

Op Vrijdag 16 November, voor het recherche pakhuis aan den Kleinen Boom.

OORDEEL NIET. *(vervolg)*

» Staszic!'' riep de student uit, terwijl hij den man nakeek, die nu het paleis binnen trad. » Hoe kan een schraal man, die er zoo armoedig uitziet, en die in het midden van de straat stil staat om een stuk brood te koopen, rijk en magtig zijn?''

» En toch is het zoo,'' antwoordde zijn medgezel. » Onder dit weinig belovend uiterlijk is een der invloedrijkste staatslieden, en een der beroemdste geleerden van Europa verborgen.''

De man, wiens voorkomen zoo geducht in tegenspraak was met zijne maatschappelijke betrekking, die zoo magtig was als hij onbeduidend, zoo rijk als hij arm scheen, was zijne geheele fortuin aan zich zelven, aan zijne werken en aan zijn genie verschuldigd.

Van lage afkomst, verliet hij Polen toen hij nog jong was, en zocht elders eenige kundigheden op te doen. Hij bragt eenige jaren aan de hoogeschool te Leipzig en te Göttingen door, vervolgde zijne studien in het *Collège de France*, onder Brisson en d'Aubanton; won de vriendschap van Buffon, bezocht de Alpen en Appenijnen, en keerde eindelijk naar zijn vaderland terug met een schat van allerlei nuttige kennis.

Hij werd spoedig door een edelman aangezocht, om zich met de opvoeding van diens eenigen zoon te belasten. Vervolgens wenschte ook het staatsbestuur voordeel te trekken van zijne talenten, en Staszic steeg nu van trap tot trap tot de hoogste posten en aanzienlijkste waardigheden. Zijne eenvoudige en spaarzame levenswijze deed hem rijk worden. Vijf honderd lijfeigenen bebouwden zijne landerijen, en hij bezat groote sommen gelds, die op interest stonden. Wanneer heeft zich ooit een mensch ver boven den stand verheven waarin hij geboren was, zonder een mikpunt te worden waarop nijd en laster hunne pijlen schieten? De middelmatigheid wreekt zich altijd door laster, en dat ondervond Staszic ook, want de goede inwoners van Warschauw waren al te gereed om al zijne daden aan snoode beweegreden toe te schrijven.

Een groepje ledigloopers bevond zich digt bij de plaats waar de twee studenten stonden. Allen keken naar den staatsdienaar, en iedereen had iets tegen hem te zeggen.

» Wie zou ooit kunnen denken, riep een edelman, wiens grijze knevels en onderwetsch gewaad aan den tijd van koning Sigismond herinnerden, » dat deze man staatsraad is? Wanneer in vroegere dagen een Palatijn door de hoofdstad trok, werd hij voorafgegaan en gevolgd door eene afdeeling ruiterij. Soldaten verstrooiden de menigte, die zich verdrong om hem te zien. Maar welken eerbied kan men gevoelen voor een ouden vrek, die te gierig is om zich eene koets aan te schaffen, en die op straat een stuk brood eet gelijk een bedelaar zou doen?''

» Zijn hart,'' zeide een geestelijke, » is zoo hard als de ijzeren kist, waarin hij zijn goud bewaart; een arm man zou van honger voor zijne deur sterven, eer hij hem eene aalmoes zou geven.''

» Dien kalen rok heeft hij nu al tien jaren gedragen,'' merkte een ander aan.

» Hij zit op den grond, uit vrees van zijne stoelen te slijten,'' voegde een knaap van een brutaal uitzigt er spottend bij, en iedereen begon er hartelijk om te lagchen.

Een jeugdig leerling van een der openbare scholen had met verontwaardigd stilzwijgen naar deze verschillende beschuldigingen geluisterd, die hem pijnlijk aandeden; en eindelijk zich niet langer kunnende bedwingen, wendde hij zich tot den geestelijke en zeide:

» Men behoorde toch met wat meer eerbied te spreken van een man, die om zijne edelmoedigheid vermaard is. Wat beteekent het, hoe hij zich kleedt en wat hij eet, als hij een edel gebruik maakt van zijne fortuin?''

» Maar welk gebruik maakt hij dan daarvan?''

» De Academie der Wetenschappen had eene plaats noodig voor eene bibliotheek, en geene fondsen om een huis te huren. Wie heeft daarvoor een prachtig paleis laten inrigten? Was het niet Staszic?''

» O ja, omdat hij even begeerig is naar lof en eer als goud.''

» Polen beschouwt als zijn hoogsten roem den man,

IN COMMISSIE ONTVANGEN á Contant:

PUIKE MANILLA SIGAREN N°. 2,

van de maand Maart, bij

(1059) A. VAN OMMEREN & Co.

MANILLA SIGAREN No. 5.

Verkrijgbaar bij

(1044) D. N. BUIJS & Co.

VERSCHE KLAPPEROLIJ.

Verkrijgbaar bij

(1045) D. N. BUIJS & Co.

Te Koop of te Huur

Een huis op *Parapattan*, weg naar *Menting*. Adres:

(1058) A. PONS, qq.

Te Koop of te Huur

Het huis van den predikant *van Hengel*, op Struiswijk, tegen Januarij a. (1050)

TE HUUR

Op billijke voorwaarden het groote Heeren huis te Assem met stalling, bijgebouwen en bloemtuin. Adres bij den kapitein der Chinezen *Tan Kamlong*, aan de Groote Rivier. (1039)

TE HUUR

Een aangenaam gelegen huis op Meester Cornelis

(1041) P. VAN HENGST.

VERHUISD.

Van Tana Abang naar laan Berendregt, van Molenvliet het tweede huis links.

(1040) REIJGERS.

B. Kopersmit & Co, te Samarang, zijn generale gemagtigden van

(1037) F. O. MARSHALL.

Wissels op *Londen*.

bij

(927) MORGAN, MELBOURN & Co.

Wissels op *Nederland*.

bij

(921) B. SANIER, SUERMONDT & Co.

Wissels op *Nederland*

bij

(878) DE WEERDT, RUYL & Co.

H. M. VAN DORP,

Boekhandelaar te *Batavia*,

Heeft heden verzonden het Prospectus van een werk, getiteld:

Herinneringen uit den *Levensloop* van een *Indisch ambtenaar*, van 1815 tot 1853, medegedeeld in brieven door *E. Francis*, ridder van de orde van den Nederlandschen Leeuw, oud hoofdambtenaar.

Zoodra een genoegzaam getal inteekenaren zich zal hebben aangemeld, zal de uitgave begonnen worden.

(1057)

Visitekaartjes à *f* 8,— per 100 stuks,

Worden volgens alle Modellen vervaardigd ter *Lithographie* van *H. M. van Dorp* te Batavia. (1017)

VAN HAREN NOMAN & KOLFF

hebben ontvangen:

Uncle Tom's Cabin, by *Harriet Beecher Stowe*, with illustrations. Londen. — Bound.

Een Kijkje in de Hut van Oom Tom. Met Platen. Gebonden.

H. Beecher Stowe. De Slavernij. Vervolg en sleutel op *de Negerhut*. — Kompleet.

H. Beecher Stowe. De Meibloem, tooneelen en karakterschetsen uit Noord-Amerika.

Amsterdam, in 20 platen.

Tafeldans en Tafelspraak.

Electrische Biologie.

Verder platen voor kinderen, prentebockjes en eene keurige verzameling der nieuwste Hollandsche en Fransche romans, geschikt voor leesgezelschappen. (1061)

De Heer *G. Warnar* is gevolmagtigde van.

Mevr: de Wed., WOESTHOFF.

(1043) geb: *Schoonheer*.

Voor passage naar Nederland wordt aangeboden het snelzeilend fregatschip *Straat Baly*, Kapt. *G. Mulder*, voerende een geëxamineerd Doctor. Dit schip vertrekt van hier naar Samarang om lading in te nemen, zullende het vermoedelijk in het laatst van December gereed zijn de terugreis te aanvaarden. Men gelieve zich te adresseeren by de heeren *E. Moormann & Co.* alhier, bij de heeren *J. Knagge & Co.* te Samarang of bij den Gezagvoerder. (1056)

Passage naar Nederland met het snelzeilend schip *Noord*, kapitein *H. R. Ruhaak*, voerende een zeer bekwamen doctor; in het bijzonder ingerigt voor den overvoer van passagiers.

Adres te Soerabaya bij den gezagvoerder en de Heeren *Fraser, Eaton & Co.*, en alhier bij

(1052) B. KOPERSMIT & Co.

BATAVIA, 9 Nov. 1853.

Passage naar Nederland wordt aangeboden met het snelzeilend, voor passagiers uitmuntend ingerigt fregatschip *A. R. Falck*, kapitein *P. van Duivenbooden*, voerende een bekwaam doctor, om tegen het einde van de volgende maand van hier te vertrekken.

Adres te Tagal bij den gezagvoerder en alhier bij

de Agenten,

(1051) B. KOPERSMIT & Co.

BATAVIA, 9 Nov. 1853.

Passage naar Nederland, per het snelzeilend Barkschip *Jacoba*, gevoerd door *F. J. Boursse Wils*, om spoedig te vertrekken.

Adres bij

(1036) DE WEERDT, RUYL Co.

Passage naar Nederland wordt aangeboden met het Nederlandsch fregatschip *Jupiter*, kapitein *van der Meij*, voorzien van zeer ruime en uitmuntende inrigtingen voor groote familien en afzonderlijke personen en voert eenen bekwamen dokter; dit schip zal te Pasoeroean beladen worden om vermoedelijk tegen het begin des volgenden jaars de te huis reize te aanvaarden. Adres bij den gezagvoerder en de agenten te Batavia.

(1047) HAAGER & SCHUURMAN.

Passage naar Nederland wordt aangeboden met het Nederlandsch fregatschip *Amphitrite*, kapitein *Grim*; dit schip voert eenen geëxamineerden dokter en heeft zeer ruime en uitmuntende inrigtingen voor familien en afzonderlijke personen, zal te Soerabaya en in den Oosthoek beladen worden om vermoedelijk tegen het begin van het aanstaande jaar de te huis reize te aanvaarden. Adres bij den gezagvoerder en bij de agenten te Batavia.

(1048) HAAGER & SCHUURMAN.

Voor passagiers naar Samarang, Soerab[illegible] en Pasoeroean, is tot het midden dezer ma[illegible] gelegenheid met de Nederl. fregatschepen [illegible]piter, kapitein *van der Meij* en *Amphitr*[illegible] kapitein *P. Grim*. Adres bij den gezagvo[illegible]ders of bij de agenten te Batavia.

(1049) HAAGER & SCHUURMAN.

BATAVIASCHE TENTOONSTELLING.

Het aantal bezoekers van het gebouw, sedert o[illegible] laatste opgave in No. 89 van ons blad, bedroeg [illegible] beloopende alzoo in het geheel sedert de opening tot met 11 November 1853:

Dames, heeren en kinderen	4,340
Militairen, vrouwen en kinderen ...	2,842
Inlanders en Chinezen met hunne vrouwen en kinderen..........	10,386
te zamen	17,568

De ontvangsten in de 1ste maand der opening [illegible] de tentoonstelling hebben bedragen:

Aan abonnementen..............	*f* 1,870
» entreégelden................	- 5,512
» verkochte catalogussen......	- 527
	f 7,909

Vervolg der beschouwingen over de Tentoonstelli[illegible]

RESIDENTIE JAPARA.

Eenige *kalk-* en *mergelachtige steenen*, een mons[illegible] *goud* uit de dessa Trangkil afkomstig, wekken hier [illegible] de eerste plaats de aandacht.

Onder het *meubelwerk* bevindt zich onder anderen [illegible] fraai bewerkte *leuningstoel*, en een *tafeltje* met kun[illegible] gedraaide poot, ook een *kar* (of tjikar), zonder een[illegible]kelen spijker vervaardigd en waarvan de constructie [illegible] wielen tot heden voor elk bezoeker een raadsel bl[illegible] mag teregt het kunststuk van Japara genoemd worde[illegible]

Een fraai bewerkte, uit twee stukken *hoorn* vervaardigde *boog*, die bij het spannen eene geheel tegenovergestelde rigting aanneemt, verdient vermelding.

Een stuk geschut, gevonden in die residentie, getu[illegible] van hooge oudheid en is van zonderlinge constructie.

De *zijde*, met *gouddraad* doorweven *kleedjes*, en e[illegible] *weeftoestel* voor het vervaardigen van *goud galon*, zij[illegible] de beschouwing overwaardig.

RESIDENTIE REMBANG.

Het alom beroemd *djatihout* behoort in deze residentie te huis; zeven verschillende monsters zijn daarva[illegible] ontvangen, welke eene genoegzame grootte hebben o[illegible] den ouderdom, betrekkelijke zwaarte enz. te kunne[illegible] onderzoeken. Wij zagen fraaije monsters *tabak* me[illegible] daaruit vervaardigde *sigaren* van puike kwaliteit. *wa*[illegible]*jers* van *Lontar-bladeren*, een fraaije *kris*, *sigaren-k*[illegible]*kers* en een *kinderhoedje* van *paauwenvederen*, inge[illegible]zonden door den heer *J. G. A. Gallois*. een *bloemp*[illegible] en *leksteen*, benevens eenige voorwerpen vervaardig[illegible] uit Wadas en opmerkingswaardig is een monster *Na*[illegible]*king katoen*, tot nu toe in deze gewesten ons gehe[illegible] onbekend.

Wijders nog een *hoed* van *Kajoe Gaboes* en *modelle*[illegible] van een *tabakschuur*, *Javaansch wachthuis* (Gardoe) en van een *vaartuig*, vervaardigd door een Javaan, benevens nog eenig *gebatikt goed*, *borduur-* en *haakwerk*, toegezonden en bewerkt door *Raden Aijoe van Bodjo Negoro*.

RESIDENTIE SOERABAYA.

Onder de belangwekkende voorwerpen behooren monsters *zwavel-kalksteen*, onderscheidene soorten v[illegible] *mergelsteen*, een stuk *mika*, *roode* en *gele oker*, *gip*[illegible]*spath*, *asphalt* en *aard-olie*, *marmer* van *Patjitan*, [illegible] Soerabaya geslepen, *hydraulisch cement*, *achttien beel*[illegible]*jes* naar antieke stukken vervaardigd, opgedolven *wa*[illegible]*penen* en zaken behoorende tot huishoudelijk gebru[illegible] in vroegere tijden van *Modjopahet;* wijders een mod[illegible] van een *Rijst-pelmolen* en een *kokosnoot* zonder ooge[illegible] die de belangstelling der bezoekers zullen hebben gaande gemaakt; voorts kunstmatig bewerkte voorwerpen va[illegible] Gutta Percha. Van de constructiewinkel zagen wij ee[illegible] *wiel*, waarvan de *velling* uit één stuk hout besta[illegible] alsmede keurig vervaardigd *vaatwerk*, *chirurgicale* e[illegible] andere *instrumenten* door Inlanders vervaardigd. Eeni[illegible] monsters fraai bemerkt *leder*, een *droog dok* in mini[illegible]tuur, *koper-* en *ijzerwerk* van *Gri*[illegible], *hoorn- en ivoor*[illegible]*werk* en de uit *mergelachtige kleiaarde*, schoon gesne[illegible]dene *vaas*, *botervlootje* en *inktkoker* zijn allen de aandacht overwaardig, terwijl daarbij niet mag vergeten worden, *de ijzerwerken* door den leerling bij den constructiewinkel *E. A. Orth* gemaakt; eene *afdamming* van de *kedirie-rivier* op $1/$[illegible] der ware grootte en eenige met *gouddraad* doorwerkte kleedjes, zijn onze aandacht niet ontgaan.

---

die de wetten der beweging van ons zonnestelsel heeft uitgevonden. Wie heeft hem een gedenkteeken laten oprigten, zijnen roem waardig — door den bijtel van Canova te roepen om de nagedachtenis van Copernicus te eeren?"

» Dat heeft Staszic gedaan," antwoordde de priester, » en geheel Europa eert daarom den edelmoedigen staatsman. Maar, mijn jonge vriend, het Zonnelicht van den middag behoeft de christelijke liefdadigheid niet te beschijnen. Als gij een mensch in den grond wil leeren kennen, sla hem dan gade in den dagelijkschen gang van zijn bijzonder leven. Deze hoogmoedige vrek klaagt in de boeken, welke hij uitgeeft, over het lot der boeren, en in zijne eigene uitgebreide grondbezittingen gebruikt hij vijf honderd ongelukkige lijfeigenen. Ga eens op een morgen naar zijn huis — daar zult gij eene arme vrouw vinden, die met tranen een ijskouden, trotschen man smeekt, maar die haar van zich wijst. Die man is Staszic — die vrouw is zijne zuster. Was het niet beter dat de trotsche gever van paleizen, de bouwer van prachtige standbeelden, zijn leven toewijdde om zijne onderdrukte lijfeigenen te beschermen en eene arme bloedverwante uit den nood te redden?

De jongeling begon te antwoorden, maar niemand wilde naar hem luisteren. Het deed hem leed dat hij zoo veel slechts had moeten hooren van iemand, die een waarachtig en edelmoedig vriend voor hem geweest was; en droevig ging hij naar huis.

Den volgenden morgen begaf hij zich reeds vroegtijdig naar de woning van zijnen weldoener. Daar ontmoette hij eene vrouw, schreijende en weeklagende over de onmenschelijkheid van haren broeder. Deze bevestiging van hetgeen de priester gezegd had, boezemde den jongen man een bepaald besluit in. Staszic had hem op die school geplaatst, en hem de middelen verschaft om daar zijne studien te voltooijen. Thans wilde hij geene weldaden aannemen van een man, die onmededoogend de tranen zijner eigene zuster kon zien.

Toen de geleerde staatsdienaar zijnen meest geliefden beschermeling zag binnen treden, hield hij niet in zijne bezigheden op, maar zeide, terwijl hij voortging met schrijven: » wel, Adolf, wat kan ik heden voor u doen? Als gij boeken noodig hebt, neem ze dan uit mijne bibliotheek; of instrumenten — bestel ze dan maar, en stuur mij de rekening. Spreek openhartig met mij en zeg mij of gij iets noodig hebt."

» In tegendeel, mijn heer; ik kom u bedanken voor uwe vroegere weldaden, en u zeggen dat ik weigeren moet uwe gaven in 't vervolg aan te nemen,"

» Zijt gij dan op eens rijk geworden?"

» Ik ben nog even arm als te voren."

» En de school?"

» Die moet ik verlaten."

» Onmogelijk!" riep Staszic uit, opstaande en zijne doordringende oogen op zijnen bezoeker vestigende. » Gij zijt de beste van al onze leerlingen — dat kan niet zijn!"

Te vergeefs poogde de jongeling de beweegreden van zijn gedrag te verbergen. Staszic drong er op aan om die te weten.

» Gij overlaadt mij met weldaden," zeide Adolf eindelijk, » ten koste uwer behoeftige bloedverwanten."

De magtige staatsdienaar kon zijne ontroering niet verbergen. Zijne oogen stonden vol tranen, en hij drukte met hartelijkheid de hand van den jongen man in de zijne, en zeide:

» Beste jongen, denk altijd om dezen raad: oordeel nooit vóór den tijd! Eer het einde des levens komt, kan de zuiverste deugd door ondeugd bevlekt, en de bitterste laster ongegrond en valsch bevonden worden. Mijn gedrag is in der daad een raadsel, dat ik thans niet mag oplossen — het is het geheim mijns levens."

Daar hij den jongen man nog zag aarzelen, voegde hij er bij: » houd rekening van het geld dat ik u geef; beschouw het als eene leening; en wanneer gij eens door arbeid en studie rijk geworden zijt, betaal dan uwe schuld door een arm maar braaf student te onderhouden. Wat mij betreft, wacht tot mijnen dood. eer gij mijn leven beoordeelt!"

Gedurende vijftig jaren liet Stanislas Staszic zijne daden door de boosaardigheid belasteren. Hij wist dat er een tijd zou komen, waarop Polen hem geregtigheid zou[illegible]

ASSISTENT-RESIDENTIE MADURA.

Wat elk bezoeker der tentoonstelling zeker gedurende eenigen tijd met attentie heeft gadegeslagen, zijn de dertien uit *kalksteen vervaardigde beeldjes*, voorstellende Madurezen in hun nationaal kostuum. De kunst waarover wij verwonderd staan, heeft zich hier met goeden smaak vereenigd en de bevallige en ongedwongene houdingen, welke de Madurees gedurende zijn dans ten toon spreidt, zijn hier verwonderlijk wel nagebootst.

Wie der bezoekers heeft ook niet met welgevallen beschouwd, het *gamelang spel*, zoo klein en keurig vervaardigd, wij zagen menig bezoeker die daarop speelde en verwonderd was de zuivere toonen uit zulke kleine instrumenten te hooren, terwijl het ivoren viooltje, (Rebab) bij dit compleet Gamelang spel behoorende, als een kunststuk van uitvoering mag worden beschouwd. *Fleschen*, waarin bloemen en andere figuren zijn ingewerkt, toonden ons het voorbeeldeloos geduld om zulke voorwerpen te vervaardigen. Een *koperen lamp* noemen wij hier wegens derzelver goede constructie en twee *ijzeren kastrollen* zijn zoo fraai bewerkt, dat men zoude vermeenen dat zij in Europa vervaardigd waren, terwijl het *mandenwerk*, eene *gedrukte sjaal* en *sprei*, benevens een *kris* met zilveren scheede veler aandacht tot zich hebben getrokken.

ASSISTENT-RESIDENTIE SUMANAP.

Uit het mineraal-rijk zagen wij *kalksteen, kalkmergel, zandsteen, potasch, bruinkolen* en *zekere soort van gips*.

Verschillende modellen van *praauwen* zijn wegens hunne kunstige zamenstelling allerbelangrijkst.

Een toegezonden *wapen*, eigenhandig vervaardigd door Z. H. den Sultan van Sumanap. is keurig bewerkt, zijnde dit een sabel met zilveren versierselen. Wat de overige wapens betreft vermeenden wij dat zij alle uit goed ijzer waren gesmeed, ook bevindt zich daaronder een kris met goude scheede, Wijders zijn van daar ingekomen verschillende *kris-gevesten*, die alle bijzonder fraai bewerkt zijn, en vonden wij het Javaansche papier van eene bijzonder goede kwaliteit.

RESIDENTIE MADIOEN.

Diverse soorten van *steenen*, waaronder een stuk *trachietsteen*, bewerkt tot een vuurmond, voorts een *theeservies*. vervaardigd uit eene *mergelachtige kleiaarde*, benevens een *schilderijtje* waarvan de achtergrond vrij goed is uitgewerkt, vervaardigd door een Javaan, trokken onze aandacht.

Het *ijzerwerk* kwam ons voor, goed bewerkt en gemeed te zijn en wij bewonderden tevens twee *uit hout levensgroote poppen*, voorstellende een Javaansche man en vrouw.

Verschillende *waaijers van vederen*, een *buikband met gouddraad* geborduurd, eene dito vervaardigd van *buffelhoorn* en een *kruidhoorn* gemaakt uit de hoorn van eenen wilden stier (banting) zijn de belangrijkste voorwerpen uit deze Residentie.

RESIDENTIE KEDIRIE.

Eene verzameling *veldvruchten, zaden, geneeskracht inhoudende wortels*, een monster zoogenaamde *Spaansche vliegen* (Sember ilen), monsters *honig-was*, verschillende *verwstofhoudende basten* en eenig naar het ons voorkwam goed verwerkt *aardewerk*, kunnen hier onder de belangrijkste voorwerpen worden gerangschikt.

(*Wordt vervolgd.*)

BATAVIA.

Wij vernemen uit eene goede bron, dat het Hare Majesteit de Koningin behaagd heeft, door tusschenkomst van Z. E. den Gouverneur-Generaal, den heer *C. P. Giunta d'Albani*, onder-officier bij het 11de Bataillon Infanterie te Weltevreden, te vereeren met een goud Cylinder horologie, vergezeld van een vleijenden brief, voor een, door genoemden heer gecomponeerd en aan Hare Majesteit opgedragen muzijkstuk.

— In den avond van Woensdag ll., den 10 dezer, heeft er in het gebouw der Bataviasche Tentoonstelling eene vergadering der leden van de *Natuurkundige vereeniging* plaats gehad. Bekend is het dat de Tentoonstelling hare geboorte aan die *Vereeniging* te danken heeft en naar wij vernemen moet het op dien avond verhandelde zeer belangrijk zijn. Wij hopen in de gelegenheid gesteld te worden, hierover nader eene breedvoeriger mededeeling te doen en kunnen voor de hand alleen berigten, dat de heer Dr. *P. Bleeker*, president der *Vereeniging*, een geschiedkundig overzigt der Tentoonstelling voorgelezen heeft, de heeren leden *D. W. Rost van Tonningen* en *P. J. Maier* over vele grondstoffen der nijverheid, in het gebouw aanwezig, gesproken hebben, en het lid, de heer *de Lange*, eene zeer belangwekkende redevoering heeft gehouden. Ook zijn bij die gelegenheid tot *gewone leden* der Natuurkundige Vereeniging benoemd de H.H. *J. T. Bik. E. Chaulan, C. F. Deeleman, L. H. Deeleman, W. J. van de Graaf, C. A. Granpré Molière, D. Pryce, A. A. Reed, P. van Rees, W. C. von Schierbrand, W. R. Severing* en *B. J. Weymar.*

— Op gisteren middag ten 3 uren werd aan de Willemsbrug te Weltevreden het lijk opgevischt van een twee en twintig jarig militair, *van de Gazelle* genaamd, behoorende tot het detachement suppletie-troepen, op Zaturdag ll. alhier ontscheept. Hij had zich des Zondags bij de kampong *Ketapan*, achter het militair hospitaal om te baden in de rivier begeven, op dezelfde plaats waar reeds zoo velen het slagtoffer hunner onvoorzigtigheid geworden zijn. Zouden daartegen geene ernstige maatregelen genomen kunnen worden?

— Op gisteren werd ook op den weg van Ankee het lijk gevonden van een' onbekenden inlander.

— Op den 8sten dezer, des namiddags tusschen 3 en 4 ure, zijn in de kampong *Pitara*, op het land *Depok*, door *één'* bliksemstraal twaalf buffels, waarvan negen, doodelijk getroffen. Zij waren grazende in de nabijheid hunner kraal, doch werden, om het opkomende onweder huiswaarts gedreven. Dien ten gevolge bevonden zij zich vrij digt bij elkander, toen allen plotseling neêrstortteden, en slechts drie weder langzaam als herleefden. Gelukkig is hun bewaker, die zeer nabij hen was, ongedeerd gebleven. De ligchamen der doodelijk getroffen dieren vertoonden terstond eene eigenaardig zwarte kleur, en hunne haren waren gezengd Er was nog geen regen gevallen, toen dit ongeluk plaats greep. Weinige oogenblikken later brak eerst de kenteringbui los, vergezeld van hevigen regen en wind, doch rigtte verder geene schade aan. De gedoodde buffels waren het eigendom van *een'* inlander, voor wien dus het verlies zeer belangrijk, ja onherstelbaar, mag genoemd worden.

PREANGER WEDLOOP SOCIETEIT.

Verslag der op den 27, 28, en 29, October 1853 gehoudene Wedloopen op de renbaan van Tjiandjoer.

De wedloopen waarvan in de *Java Courant* van den 10den September No. 73 is melding gemaakt, hebben op voornoemde datums plaats gehad;

Op den eersten dag, zijnde Donderdag den 27sten October, waren negentien paarden ingeschreven, waarvan acht van Europeanen en elf van Regenten en Inlandsche hoofden:

I. *De Eerste wedloop. De Maiden plate, een prijs* van *f* 300.— gegeven door de Societeit voor Java paarden die nimmer hebben gewonnen, inzet *f* 25.— gewigt volgens hoogte eens rond de baan (een paal) werd behaald door den schimmelhengst *Patjar* van den heer *H. A. M. Brumsteede*, die de baan in 2' 3" bereed tegen zeven mededingers, waarvan de schimmelhengst *Kalana* van den Regent van Sumadang *Radhen Adhiepattie Soeria Koesoema Adhie Natta* de tweede aankomende was in 2' $3^1/_2$".

Opmerkelijk was deze wedloop omdat de schimmelhengst *Patjar* slechts vier voet en $1^3/_4$ dm. hoog is en 110 pd. gewigt droeg of 28 pd. meer dan zes mededingers, waarvan vier paarden van 4 voet en 7—9 dm. hoog, zijnde *Patjar* de kleinste.

II. *De Tweede wedloop. De Tjioemboeloeit beker* gegeven door den heer *H. A. M. Brumsteede* inzet *f* 15,— met gewigt volgens hoogte »heats" een paal werd behaald door de schimmelmerrie *Rondassie* van den heer *B. B. Crone* in twee rennen, respectivelijk in 2'. 1" en 1' 58" tegen 5 mededingers, waarvan *Raden Djalma* voshengst van de heeren *B. M. F. Phlippeau* en *D. A. Gevers* in de eerste ren en *Silandjang* bruine merrie van den Regent van Bandong in de tweede ren, de tweede aankomende paarden waren respectivelijk in 2' en 4" en 2', terwijl de bruine merrie *Silandjang* van *Maas Rangga Djaija Bratta* gedistancieerd is.

III. *De Derde wedloop. De Maiden ponny stakes* van *f* 15,— ieder, met 100.— toelage van de Societeit voor paarden niet boven de 49 dm. Rijnl. en die nimmer in de Preanger wedrennen, ten regte die nooit in eenige wedrennen hebben gewonnen, gewigt volgens hoogte »heats" ¾ paal X 705 voet werd in drie rennen gewonnen door den bruinen hengst *Sintax* van den heer *A. Bedier* in 1' 38" tegen 5 mededingers waarvan de zwarte bles merrie *Tinka* van de heeren *B. M. F. Phlippeau* en *D. A. Gevers* in de eerste ren de eerste in 1' 37" en in de tweede ren de tweede in 1' 32" en de schimmel merrie *Sie Dennok* van den *Maas Rangga Anga di Mangala* in de derde ren de tweede aankomende was in 1' 42".

Op den tweeden dag, zijnde Vrijdag den 28sten October, waren 20 paarden ingeschreven, waarvan 6 van Europeanen en 14 van Regenten en mindere Inlandsche hoofden.

I. *De Eerste wedloop. De Djatie Nangor beker* (een paar fraai zilveren presenteer bladen) gegeven door den heer *W. A. Baud* voor inlandsche paarden inzet *f* 25,— gewigt volgens hoogte »heats" een paal, werd in drie rennen gewonnen door de valk merrie *Sie Oelien* van den Regent van Sumadang, waarvan de vos hengst *Raden Djama* van de heeren *B. M. F. Phlippeau* en *D. A. Gevers*, in de eerste ren het eerste, en in de twee laatste rennen het tweede aankomende paard was, respectivelijk in 2' 2", 2' 5", 2' 3", en 2' 1", 2' 6", en 2' 5".

Ofschoon bij dezen wedloop de paarden ongelijk zijn afgegaan, veroorzaakt door het niet behoorlijk geboorzamen aan het gegeven sein door den *Jockey* van den Regent van Bandong, mag die wedloop uitmuntend worden genoemd.

II. *De Tweede wedloop. De Secretaris beker* (een diamanten kruis à jour gezet) gegeven door den Secretaris der Societeit den heer *F. C. Geselschap* voor inlandsche paarden, inzet *f* 25,— gewigt volgens hoogte »heats" een paal, werd gewonnen in drie rennen door den schimmel hengst *Ragawa* van den Regent van Tjiandjoer *Radhen Adhiepattie Aria Koesoema Ningrat* in 2' en 4" tegen zeven mededingers, waarvan de zwarte merrie *Anggrené* van den Regent van Sumadang Radhen *Adhiepattie Soeria Koesoema Adhie Natta* in de eerste ren het eerste in 2' 1" en in de twee laatste rennen het tweede aankomende paard was in 2' 4" en 2' 5", zijnde het paard van den Regent van Bandong, na dat het sein van afrijden gegeven was, blijven staan.

III. *De Derde wedloop. De Tjiekadjang beker* gegeven door den heer *H. Hope Loudon* voor Inlandsche paarden, inzet *f* 25,— gewigt volgens hoogte »heats" een paal, werd behaald door den schimmel hengst *Patjar* van den heer *H. A. M. Brumsteede* die de baan in twee rennen respectivelijk in 2' 4" en 2' 2" bereed en waarvan de schimmel hengst *Abrapoespa* van den Regent van Sumadang het tweede aankomende paard was in 2' 5" en 2' 4", hebbende de vos hengst *Gendree* van den heer *B. B. Crone* niet willen afrijden, ofschoon hij aan het loopen geraakt zijnde, toen de andere paarden circa circum de helft der baan afgelegd hadden, een der laatste paarden vóór kwam.

Patjar heeft bij dezen wedloop almede getoond een snellooper te zijn.

Op den derden dag; zijnde Zaturdag den 29sten October, namen de laatste wedrennen plaats, 15 paarden waren ingeschreven waarvan 8 van Europeanen en 7 van Regenten en mindere Inlandsche hoofden.

I. *De Eerste wedloop. De Tjiandjoer stakes* van *f* 15.— ieder, met *f* 150,— door de Societeit gegeven voor paarden niet boven de 50 dm., gewigt volgens hoogte ¾ paal X 705 voet, werd behaald door *Princes* zijnde schimmel merrie van den heer *J. C. C. H. Meinsma*, die de baan in 1' 30" bereed, en waarvan de bruine hengst *Sintax* van den heer *A. Bedier* het tweede aankomende paard was in 1' 31".

II. *De Tweede wedloop. De Prakan Salak beker* (een fraaijen buks met eenen waarloozen loop) gegeven door den heer *G, L. J. van der Hucht* voor de overwinnaars in de voornoemde wedrennen inzet *f* 50:— gewigt volgens hoogte »heats" een paal, werd in twee rennen behaald door de schimmel merrie *Rondassie* van den heer *B. B. Crone* in 2'. 4" en 2'. 1" of de overwinnares van den *Tjioemboeloeit beker*, waarvan de schimmel hengst, *Ragawa* zijnde de overwinnaar van den *Secretaris beker*, het tweede paard was in 2' 5" en 2' 3".

III. *De Derde wedloop. De Beaten plate* met eene toelage van *f* 150,— gegeven door de Sociëteit voor paarden die in voornoemde wedrennen hebben verloren, inzet *f* 25,— gewigt volgens hoogte een paal, werd behaald door de schimmel merrie *Sriekandie* van den Regent van Bandong, die de baan in 2' 3" bereed tegen 2 mededingers, waarvan de schimmel merrie *Sie Sedet* almede van den Regent van Bandong, het tweede aankomende paard was in 2' 4", hebbende de vos hengst *Gendree* van den heer *B. B. Crone* niet willen afrijden.

Met genoegen is opgemerkt, dat de meeste der Jockeijs bedrevener in het rijden zijn dan bij de wedloopen te Bandong op den 18den Junij jl.

Ook de paarden waren in den regel behoorlijk geëntraineerd, op weinige uitzondering na, het geen alzoo een voldoend bewijs is dat bij de regenten belangstelling in de opgerigte Socitëeit bestaat, die vermeerderd is geworden door het behalen van prijzen.

De wedloopen werden door schoon weder begunstigd terwijl duizende aanschouwers van wijd en zijd gekomen, zich in het ruime veld van *Maleber*, verlustigden in het gade slaan der rennen. Men had geenerlei onheil te betreuren en, dank de goede orde, is alles zonder stoornis afgeloopen.

In den avond van Zaturdag den 29sten October had van wege de Societeit een bal en souper plaats in de daartoe door den Regent van Tjiandjoer aan de Societeit afgestane zaal, welke smaakvol was ingerigt.

Het bal heeft tot laat in den nacht geduurd, afgewisseld door een souper aan hetwelk met opgewektheid is gedacht aan de toenemende bloei der Societeit onder

---

ten laten wedervaren.

Den 20 Januarij 1826 verdrongen zich dertig duizend treurende Polen rondom zijne lijkbaar, en zochten het lijklaken aan te raken, alsof het eene heilige en kostbare reliquie was.

Het Russische leger kon de reden niet begrijpen, waarom het volk van Warschauw zulk eene hulde aan dezen vermoemden man bewees. Zijn testament verklaarde ten duidelijkste de reden zijner gewaande gierigheid. Zijne uitgebreide grondbezittingen werden verdeeld in vijf honderd deelen, en elk daarvan werd de eigendom van een vreijen boer — zijn voormaligen lijfeigene. Er moest eene school worden opgerigt, volgens een bewonderenswaardig plan en op eene zeer ruime schaal, ten einde de kinderen dezer boeren in verschillende handwerken te onderwijzen. Nog een ander fonds werd gesteld tot ondersteuning van zieken en bejaarden. Eene kleine jaarlijksche belasting, die betaald moest worden door de vrijgemaakte booren, werd bestemd om langzamerhand ook de vrijheid hunner naburen te koopen, die, even als zij vroeger, tot harden en slecht betaalden arbeid veroordeeld waren.

Nadat hij aldus voor zijne boeren gezorgd had, legateerde Staszic zes honderd duizend gulden voor de oprigting van een hospitaal, en eene aanzienlijke som voor de opvoeding van arme en ijverige knapen. Wat zijne zuster betreft, zij erfde alleen hetzelfde jaargeld dat hij haar reeds gedurende zijn leven had toegestaan; want zij was eene zorgelooze en buitensporige vrouw, die in dwaasheid al het geld verteerde dat zij kreeg.

Een zonderling lot viel Stanislas Staszic te beurt. Een martelaar van den laster gedurende zijn leven, werd na zijnen dood zijne nagedachtenis gezegend en vereerd door de honderden menschen, die hij gelukkig had gemaakt.

BLADVULLING.

Keizer Rudolph van Habsburg deed eens op een wintermorgen in 1288 eene wandeling door de straten van Ments. Hij droeg, naar zijne gewoonte bij zulke uitstapjes een eenvoudig militair gewaad. Een bakkerswinkel, waaruit hem eene aangename warmte tegenkwam, binnentredende, werd hij door een oud vrouwtje, dat hem in het geheel niet kende, op eene ruwe manier begroet met de woorden: »Het is hier geen huis voor soldatenvolk!" — »Wees niet boos, moedertje!" zei de keizer: »ik ben een oud soldaat, die mijn heele vermogen in dienst van den schobbejak van een Rudolf heb zoek gemaakt, en nu laat hij me gebrek lijden na al de mooije beloften, die hij me had gedaan." »De bakkersvrouw voer hierop duchtig tegen den keizer uit, en zeide haren gast, dat hij niet beter verdiende dan als een arme sukkelaar rond te loopen, omdat hij zoo ezelachtig was geweest van zulk een vent te dienen. Rudolf had, vervolgde zij, al de bakkers van Ments geruïneerd. — Daarop geheel in furie gerakende, wierp zij, na den gewaanden soldaat nog op een dozijn scheldwoorden te hebben onthaald. een emmer water op het vuur, om hem met spoed te doen afdeinzen.

Toen Rudolf vervolgens in zijn paleis aan het middagmaal zat, vertelde hij aan zijne dischgenooten de grap van dien morgen, en deed een zwijnshoofd met een flesch wijn naar zijne nijdige onderdane brengen, » als een present van den ouden soldaat, die zich bij haar vuur had verwarmd." Weldra verscheen de dame heel ontdaan voor zijne tafel, en smeekte hem met hevige gebaren, al huilende, om pardon. Rudolf vergaf haar, op ééne voorwaarde: zij moest *da capo*, zonder fout of verzachting, hem op de zelfde manier als dien morgen uitmaken voor al wat leelijk was. Daar het vrouwtje tamelijk naauwkeurig aan dat bevel voldeed, deed zij den keizer en zijne gasten schateren van lagchen.

de bescherming van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal Mr. *A. J. Duymaer van Twist*, aan de opzigters, aan die welke hebben medegewerkt. enz. enz.

Aldus opgemaakt te Tjiandjoer den 2den November 1853.

De President der Preanger Wedloop-Societeit,
STEINMETZ.

Ter ordonnantie van denzelven.
De Secretaris,
F. GESELSCHAP.

Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen in Oost-Indie.*

Het bestuur verzoekt andermaal diegenen, welke voor het lidmaatschap wenschen te bedanken, daarvan mededeeling te doen, *binnen acht dagen.*

WASSINK,
Voorzitter.

BATAVIA, J. MUNNICH,
11 *November* 1853. *Secretaris.*

NEDERLAND.

Het kamp bij Ryen is den 16den September opgebroken. De generaal-majoor Jhr. *Storm de Grave*, kommandant van de reserve brigade der kavallerie, die dit kamp heeft gekommandeerd, is, vergezeld van den luitenant *Posson*, van het contingent van de Limburgsche jagers te paard, als zijn adjudant van wege het Nederl. gouvernement, naar de vereeniging van de Duitsche bondstroepen vertrokken, om die in oogenschouw te nemen.

— Men verneemt, dat de Nederlandsche officieren, die de manœuvres te Satory bijwoonden, zich ook naar het kamp te Olmutz zullen begeven.

— Het sierlijke en keurig bewerkte monument voor wijlen den vice-admiraal *E. B. van den Bosch*, vervaardigd in de fabriek van de heeren *L. J. Enthoven & Co.* te 's Hage, is dezer dagen aan boord van het schip *Sara Lijdia*, kapitein *B. van der Tak*, te Rotterdam ingeladen, om naar Soerabaya te worden overgebragt. Dank zij de welwillendheid van de heeren *A. van Hoboken en Zonen*, wordt dit gedenkteeken, even als vroeger dat voor wijlen den generaal majoor *Michiels*, vrachtvrij vervoerd.

— Naar men verneemt zou de schout-bij-nacht *J. F. W. Bouricius*, directeur en komm. der Marine te Willemsoord, thans kommm. van het Nederl. eskader in de Middellandsche Zee, worden benoemd tot directeur en kommandant van de Marine in onze overzeesche bezittingen, en als zoodanig vervangen den schout-bij-nacht *van der Plaat*, thans in laatstbedoelde betrekking fungerende.

— In de *Staats-Courant* is eene oproeping gedaan voor sollicitanten naar de betrekking van onderwijzer in Nederlandsch Indië, en zulks ter uitzending in het loopende jaar van twaalf jonge lieden van den vierden onderwijzersrang en tusschen de 16 en 18 jaren oud, om onderwijs te geven in de laagste klasse der gouvernements scholen.

— Door Z. M. den keizer van Oostenrijk zijn benoemd: tot consul te Rotterdam, de heer *Wm. Rehm*; tot vice-consul te Nieuwe Diep, de heer *J. Ths. Zurmühlen*, voor den Helder, Texel, Vlieland en Terschelling; tot vice-consul te Hellevoetsluis, de heer *de Mair*, voor de eilanden Voorne, Overflakkee en Goedereede; tot vice-consul te Vlissingen, de heer *J. Smith*, voor de havens van Zeeland.

— Volgens particulier berigt uit Konstantinopel van den 22sten der vorige maand, was er op den morgen van dien dag aan boord van het aldaar liggende Nederlandsche oorlogstoomschip *Soembing* een ernstig ongeluk voorgevallen. Bij het opwinden namelijk van het anker, had men de spil niet kunnen houden en waren ten gevolge daarvan twee mannen der ekwipaadje gedood en zeven andere zwaar gewond. Deze gebeurtenis had eene groote verslagenheid aan boord te weeg gebragt. — Tegen het einde van dit jaar dacht men te repatriëren.

— Den 7den September is aan den Helder binnengekomen, laatst van Leith, Zr. Ms. schoener *Makassar*, komm. *A. Klerck*, bestemd geweest om de haringvloot te begeleiden. Naar men verneemt is dit vaartuig mede bestemd, om naar het eskader in de Middellandsche Zee te vertrekken.

— Bij gunstige gelegenheid zal Zr. Ms. instructievaartuig *Zeehond*, kapitein luitenant ter zee *Esscher*, den 15den dezer van Willemsoord vertrekken naar de Middellandsche Zee en met het einde van dit jaar terugkeeren.

— Wij vernemen, dat kapitein *W. J. Nepperus*, voerende het Nederlandsche galjootschip *Anthony*, van Dordrecht, die den 5den dezer van deszelfs reis naar Galatz in de haven van Falmouth aangekomen is, op den 10den Augustus, omtrent 8 mijlen van het eiland Majorca, eene open boot ontdekte, die de manschappen van eerstgemeld schip verdacht voorkwam, en welke naar hen koers rigtte. Naderbij gekomen, ontdekten zij, dat de boot vol menschen was, van welke een groot gedeelte zich in het benedenste gedeelte voor het oog trachtte te verbergen, terwijl zij de Spaansche vlag heschen. Kapitein *Nepperus*, geen twijfel koesterende nopens de gezindheid der bemanning, stelde zich terstond in staat van tegenweer, en voorzag zijne bemanning, uit acht personen bestaande, met geladene musketten. Gelukkig wakkerde de wind, die tot dus verre hem gunstig was geweest, nog meerder aan, zoodat het galjootschip op een behoorlijken afstand van de hoot der zeeroovers geraakte die ondertusschen alle middelen in het werk stelden, om het schip in te halen, doch, deze pogingen ziende mislukken, afdropen.

Het is opmerkelijk, dat dit hetzelfde schip *Anthony* is, dat voor omstreeks drie maanden door Grieksche zeeroovers in den Archipel geplunderd was geworden; bij welke gelegenheid kapitein *Nepperus* door de zeeroovers, die onverwachts in zijne hut binnendrongen, in zijne manmoedige verdediging ernstig gewond werd.

— Het weder dat in het begin der maand September vrij guur begon te worden, is sedert den 11den aanmerkelijk zachter.

— De oogst der veldgewassen valt niet zoo slecht uit, als men dat verwacht heeft, en wordt over het algemeen voor middelmatig gehouden.

— Het bedrag der runderen, die tot nu toe, ter zake der longziekte in Friesland gedood zijn, bedraagt ruim 8.000

ENGELAND.

Londen, 8 Sept. De koningin, prins Albert, benevens de beide jonge prinsen en hun gevolg zijn gisteren avond ten 7 ure op het kasteel van Holyroad aangekomen, zich naar Balmoral in de Schotsche hooglanden begevende.

— Men verneemt dat *Maria Christina*, koninginmoeder van Spanje, den 15den dezer maand van Londen naar Parijs zal terugkeeren.

— De admiraliteit heeft te Londen een' ijzeren lichttoren laten bouwen, bestemd voor de Falklands-eilanden. Onlangs werd een dergelijke toren naar Bermuda gezonden, terwijl een derde, voor Jamaika bestemd, nog niet voltooid is.

— *Londen* 9 Sept. De heer *Lee Stevens* is gepatenteerd als vervaardiger van een werktuig, dat het voortbrengen van rook belet. De vonken, die uit het vuur vallen, worden gebruikt tot verhitting van een luchtstroom, die in den oven of vuurplaats de vorming van rook verhindert. De uitslag der proefneming is zeer voldoende en de kosten der machine zijn gering.

— *Londen*, 10 Sept. Een brand zoo als die in vele jaren te Londen niet is gezien is deze morgen op de scheeptimmerwerven van de heeren *Scott Russell & Poplar* uitgebarsten. De vlammen verspreiden zich met eene ijzingwekkende woede. Reeds is de schade aanzienlijk. De werven zijn voor £ st. 92.080 verzekerd. De oorzaak van den brand is tot dusverre onbekend.

— Men verneemt, dat er een plan bestaat om bij de koningin te petitioneren, tot aanstelling van een minister voor Schotland, uitsluitend belast met Schotsche aangelegenheden.

BELGIE.

Brussel, 11 Sept. De gemeenteraad heeft besloten tot de inlijving bij Brussel van eenige voorsteden en verscheidene gemeenten nabij het grondgebied dezer stad.

DUITSCHLAND.

Weenen, 5 Sept. Te Belgrado is in het licht verschenen eene kaart, voorstellende als één land: Servië, Bosnië, Herzegowina, Montenegro, Kroatië, Slavonië, Sirmië, de Militaire Grenzen, het Servische Woiwoodschap en het kanaal van Temesch, terwijl tevens de grenzen van een groot Servisch koningrijk, volgens opgave der slavische propaganda in Servië, er op zijn aangetoond. De policie heeft de exemplaren dier kaart in beslag doen nemen.

— *Weenen*, 6 Sep. Algemeen houdt men het thans voor zeker, dat de zoo vaak besproken bijeenkomst van keizer *Nikolaas* met keizer *Frans Joseph* te Olmutz zal plaats hebben, en zelfs binnen een zeer kort tijdsbestek in het kamp worden reeds groote toebereidselen tot de ontvangst van de beide keizers gemaakt.

— Het russische smaldeel, dat onlangs voor Sebastopol verscheen, heeft, volgens een schrijven uit eene der havens van de Zwarte zee, een gedeelte zijner bemanning afgedankt. De afgedankte manschappen zijn grootendeels Polen en boeren uit de midden-russische provinciën, die gemeenlijk als slechte varensgezellen worden beschouwd, en die bij wijze van ongenade en tot meer harden arbeid in de havens zullen worden gebezigd. De matrozen die in dienst zijn behouden, zijn Grieken en Finlanders.

— *Berlijn* 8 Sept. Den 21sten dezer werd alhier de vergadering van den duitsch-oostenrijksche telegraafvereeniging, door den minister van koophandel, den heer *von der Heijdt*, geopend. Tot die vereeniging behooren thans Oostenrijk, Pruissen, Saksen, Wurtemberg, Hanover en de Nederlanden. De punten van beraadslagingen betreffen de verdere uitbreiding der vereeniging, de voltooijing van het duitsche telegrafennet, enz.

— De hertog van Nassau heeft bij besluit aan de geestelijke overheden de heffing van alle belasting, van welken aard ook, zelfs die onder den naam van aalmoezen, verboden.

— *Weenen*, 9 Sept. Een gewigtig nieuws houdt het publiek hier bezig. Het schijnt dat te Ostrowa de kroon, de mantel van den *H. Stefanus*, alsmede al de andere insigniën, die bij de krooning der koningen van Hongarye dienden, en die ten gevolge van de omwenteling van 1848 verdwenen waren, thans zijn wedergevonden. Men weet welk eene hooge waarde het volk in Hongarye aan die kroon en koninklijke voorwerpen hecht, waarin het een godsdienstig vertrouwen stelt. De vorst met die insigniën niet versierd, kan, volgens de Hongaren, niet als wettig koning van hun land worden aangemerkt. Men had verhaald dat Kossuth, toen hij zich tot de vlugt genoopt zag, die voorwerpen had medegenomen, volgens eenigen om er zich van te ontdoen, daar de kroon van groote waarde is, volgens anderen, opdat de keizer van Oostenrijk tegenover de Hongaren zou beroofd zijn van den hoogen dunk, dien zij van hem zouden opvatten bijaldien die kroon zijn hoofd dekte. Mogt het berigt waar zijn, dat de kroon, mantel enz. zijn gevonden, dan zijn al die geruchten gelogenstraft, en het feit ware niet zonder staatkundig gewigt.

— *Berlijn*, 11 Sept. Van eergisteren tot gisteren middag zijn hier bijgekomen 24 cholera-lijders, zoo dat thans zijn aangetast 822 personen, waarvan hersteld 24, overleden 187; nog in behandeling 111.

FRANKRIJK.

Parijs, 6 Sept. Naar men zegt zal de keizer aanstaanden Zaturdag te Saint-Cloud terugkomen. Zeer waarschijnlijk zal de keizerin haren gemaal vergezellen.

— De keizerin heeft 15,000 fr. geschonken ten behoeve van het te Dieppe bestaande fonds tot ondersteuning van zeelieden.

— Naar men zegt is de napoleontische partij, en wel de zuiver napoleontisch-gezinden, er op uit, in den senaat en in het wetgevend ligchaam eene zekere kern te vormen, van waar aan de orleanisten aanbieding tot een bondgenootschap zullen worden gedaan; met legitimisten wil die partij echter geen gemeene za maken.

— Alexandre Lefèvre, de man die reeds aan zoove personen het leven heeft gered, dat hij zich den na van de redder verwierf. werd aan den keizer en keizerin voorgesteld. »O, mijne heeren!» zeide hij eenige personen die hem over dit bezoek onderhielde »ik heb zeer dikwijls den dood van nabij gezien. ma nooit was ik zoo onthutst als op dien dag. Verbeeld dat hij mij bij beide handen vatte en mij aan zij vrouw voorstelde, met de woorden: *Zie hier een too beeld van moed en deugd.* En met welk eene goedheid! »»Hoe lang is het geleden, dat ik u heb gedekoreer *Lefèvre?*»» vroeg hij mij; »»en hoeveel menschen he gij sedert gered?»» — »»Sire!»» antwoordde ik, »»to gij mij het kruis gaaft, was ik aan mijn zeven en derti sten; sedert heb ik er zeven gered. zoodat ik er thans vi en veertig heb.»» — »»Als gij tot vijftig zult zijn, sprak hij toen tot mij, »»benoem ik u tot officier.»»

— *Parijs*, 7 Sept. De *Patrie* wederspreekt ten ste ligste het uit Zwitserland medegedeelde berigt betreffe de eene te Lyon ontdekte poging tot oproer. (Zie *Jav Bode No.* 87)

— De krooning des keizers is op nieuw ter spra gebragt. Thans wil men dat die op 2 December geschieden, in de kerk Notre Dame, door den aart bisschop van Parijs, omringd van al de voorname ge telijken in Frankrijk. De keizer echter moet zich deze nog niet hebben verklaard.

— Twee kassiers van de spaarkas te Toulon zijn 12 jaren dwangarbeid en aanzienlijke geldboete en sch devergoeding veroordeeld, ter zake van verduisteri eener tot die spaarkas behoorende som van meer d 120,000 fr.

— *Parijs* 15 September 1853. Bij het Gouvernement speurt men eene groote neêrslagtigheid, veroorzaakt do de financieele moeijelijkheden.

Twee malen werd van gouvernementswege in d *Moniteur* het berigt tegen gesproken, dat het tarwe de buitenlandsche markten zoude hebben ingekoc niettegenstaande zulks door alle vreemde handelaren dat graan bevestigd wordt. Het Gouvernement he meer dan 40 millioen franken aan die inkoopen beste en toen de Fransche Bank op den 9 dezer hare laat rekening opmaakte. was de rekening-courant van 's lan kas tot op 69 millioen verminderd. Dat bedrag is eenen male onvoldoende, omdat het Gouvernement teg het einde van deze maand omtrent 90 millioen moet b talen, zoowel aan de renten over dit kwartaal op $4\frac{1}{2}$ perCent, als aan pensioenen.

Men veronderstelde dadelijk dat het Gouverneme spoedig eene nieuwe leening zoude aankondigen, en aa gezien de Engelsche bank haar minimum interestko van $3\frac{1}{2}$ tot 4 perCent gebragt heeft, de Fransche ba dat voorbeeld had moeten volgen. De Directeuren v de bank waren wel bereid het besluit te nemen, do zijn in dat voornemen door den Minister van financi tegen gehouden, die hen noodzaakte het »statu qu te behouden.

Te gelijkertijd echter werden de renten op de »Bo du Tresor'' verhoogd van 3 tot $3\frac{1}{2}$ perCent voor é jaar, ten einde kapitalisten aan te moedigen hun ge aan 's lands kas te leenen. Hieraan werd echter ni beantwoord en men begint te gelooven. dat eene nieu leening op handen is. Deze leening zoude 300 millio franken moeten bedragen. Maar het is de wensch v het Gouvernement, dat al de voornaamste bankiers zi tot deze financieele operatie zullen vereenigen, en h doet daarom alle moeite om eene verzoening te bewer stelligen tusschen de heeren *J. de Rothschild* en *Em Periere*, die dan tot medewerkers zouden hebben gebroeders *Baring*, de heer *Hottinguer* enz.

Indien het waar is, dat het Fransche kabinet ee nieuwe leening wil heffen, dan komt het op een ongu stig tijdstip op de markt, en de voorwaarden zull niet dan nadeelig zijn. De Engelsche markt is op oogenblik zeer onrustig, zij verkoopt al haar fran papier, en zoude nu niet gereed zijn om in de nieu leening deel te nemen, tenzij tegen zeer lage prijzen.

De prijs van tarwe stijgt weder op al onze mark en men verwacht dat die stijging zal aanhouden.

Het Gouvernement bemerkt nu deszelfs misstap in h behouden van den prijs van brood te Parijs op 40 per kilo, toen de prijs gelijk stond met 45 c.

Nu is de prijs van meel wederom op 45 c. voor tweede helft van de maand September en de autori ten zullen verpligt zijn van dien maatregel af te zi op risico van ernstige rustverstooringen onder de lag klasse.

SPANJE.

Madrid, 4 Sept, Het schijnt, dat eene nieuwe mi teriële krisis op handen is. Men zegt, dat de mini van marine zal aftreden, en geeft als reden daarvoor op dat hij onaangenaam betrokken is in eene zaak betre fende de verpachting der steenkolen, benoodigd voor de Engelsche stoombooten in de vaart tusschen Londen en Manilla.

— *Madrid*, 19 Sept. De minister *Lersundi* heeft zijn ontslag aangeboden, dat door de koningin werd aangenomen. Het nieuwe ministerie is aldus zamengesteld: minister-president, graaf *San Luis; de Castro* (gewezen president van de kamer van afgevaardigden onder het ministerie van generaal *Narvaez*), justitie; *Rocatogores*, marine; *Domenech* (gewezen minister van finantiën onder het ministerie van *Olozaga*) ad interim finantiën; *Blazer*, oorlog; *Collantes*, openbare werken. en *Pesse* binnenlandsche zaken.

ITALIE.

Uit Italië luiden de berigten nog zeer ontmoedigend; overal ontevredenheid, overal zamenspanningen en moordaanslagen.

— Het hof van Rome zal waarschijnlijk in geschi geraken met een naburigen staat. Volgens het crimineel wetboek van Toscane, dat aldaar eerst onlangs in werking is gekomen, worden de beleedigingen en vergrijpen tegen het hoofd van den staat strenger gestraft, dan die tegen de godsdienst. Het hof van Rome ziet hierin eene onbillijkheid; en heeft zich daarover bij den groothertog beklaagd, waarbij het tevens eene wijziging van het wetboek zelf heeft verzocht. Men weet nog niet of zijn regering geneigd is om aan deze eischen toe te geven.

BIJVOEGSEL
behoorende bij den
JAVA-BODE,
van Zaturdag 12 November 1853, No. 90.

— Uit Rome wordt geschreven, dat het bekende werk van mrs. *Beecher Stowe*, *"de Hut van Oom Tom"*, op den Index geplaatst is.

RUSLAND.

Berigten van de Zwarte zee. dd. 3 Sept., melden, dat te Ismail de eerste steen gelegd is van eene niet geunieerde Grieksche kerk, gewijd aan St. Georges. De keizer van Rusland heeft hare oprigting goedgekeurd, zullende de kosten vallen op de Russische officieren van het bezetting-leger.

EGYPTE.

Tijdingen uit Egypte melden, dat de Nyl tot eene aanzienlijke hoogte gestegen is en dat de oogst overvloedig belooft te zijn. Men is druk bezig met troepen te werven, zoodat de armee welligt tot eene verdubbelde sterkte gebragt zal wezen. Men heeft de troepen uit Syrië terug ontboden. *Abbas-Pacha* zal niet, zooals hij voornemens was, naar de kusten van de roode zee vertrekken, maar te Dar-el-Saida blijven. in de woestijn van Suez. Zijne gezondheid heeft veel geleden. Egypte is rustig.

— Men verneemt uit Alexandrië van den 10 Sept. dat de status quo van de Oostersche kwestie alle gemoederen aldaar bezig hield. zoodat men bijna aan niets dacht.

Het geheele personeel van vreemde consuls bevond zich te Alexandrië, met uitzondering van den consul-generaal van Frankrijk, die reeds den 19 Augustus met eene Oostenrijksche pakketboot naar Konstantinopel vertrokken was, werwaarts hij een verlof had bekomen.

Den 3 September was het Oostenrijksche fregat *Becona* in de haven van Egyptes hoofdstad gekomen, doch reeds den 5 daaraanvolgende naar Syrië vertrokken. Bij deze gelegenheid heeft men opgemerkt, dat niemand der manschappen van dit fregat verlof heeft bekomen, om aan wal te gaan, tenzij goed gewapend. Deze ongewone maatregel schreef men toe aan het voorval met den bekenden *Martin Costa* te Smyrna, want ook te Alexandrië bevindt zich een groot aantal uitgewekenen van alle natiën.

PERZIE.

Volgens te Weenen ontvangene brieven zou de stad Ispahan den 11 Julij door eene aardbeving vernield zijn. Die tijding vereischt echter bevestiging. (Welligt wordt hier de Perzische stad genomen voor de Grieksche stad Thèbe, die, zooals men weet, door eene aardbeving is verwoest.)

— De tusschen het hof van Petersburg en de Perzische regering ontstane spanning heeft, blijkens een schrijven uit die stad, geheel opgehouden. De shach had een buitengewonen gezant naar St. Petersburg afgevaardigd en deze heeft van keizer *Nicolaas* de ridderorde van den H. Stanislaus 1e. klasse, met een zeer vleijenden brief ontvangen.

CUBA.

Uit Cuba verneemt men, dat de kwestie van den slavenhandel nog steeds tot ernstige klagten van de vertegenwoordigers van Engeland op het eiland, aanleiding geeft. Deze verfoeijelijke handel breidt zich aldaar al meer en meer uit. Het zou, wel is waar, moeijelijk vallen, om de deelneming van de hooge autoriteiten op het eiland aan de voordeelen van dien handel, gedreven door ondergeschikte ambtenaren. te bewijzen, maar zeker is het, dat zij, die zich daarmede bezig houden, niet gestraft worden.

ZUID-AMERIKA.

Met de stoomboot *Orinoco* is het berigt ontvangen, dat de revolutie in Venezuela haar einde heeft bereikt. De insurgenten hebben La Guayra verlaten en eene volkomen nederlaag geleden. Men zeide dat de president, de generaal *Monages*, gedurende tien jaren aan het bewind zou blijven, met uitgestrekte regten, ten einde de rust in het land te herstellen.

— Uit de republiek Ecuador verneemt men, dat de president Urbina zich gereed maakte om zich naar Peru te begeven. Tot voorwendsel dezer reis voert hij den slechten staat zijner gezondheid aan; doch algemeen erkent men, dat dit vertrek niet anders is dan eene vlugt. De president toch weet maar al te wel, dat door den generaal *Robles* eene revolutie op groote schaal voorbereid is, die op het punt staat van uit te barsten. Daar hij haar geen genoegzamen wederstand kan bieden, gaat hij liever in veiligheid het land verlaten. *Robles* wil *Urbina* van de regering vervallen verklaren, en zelf de teugels des bewinds in handen nemen,

Berigten uit Guatimala van 6 Augustus bevestigen, dat de oorlog tusschen deze republiek en Honduras, nadat de krijgsbenden van beide staten herhaalde malen met elkander slaags waren geweest, geëindigd is.

De stad Los Llanos, werwaarts de soldaten van Honduras gevlugt waren, was reeds bevorens door hunne tegenstanders geplunderd geworden.

Ingezonden Stukken.

BATAVIA, 8 *November* 1853.

Aan
de Redactie van den Java-Bode.

WelEdel Heeren!

Het is en blijft steeds een gewigtig vraagpunt in onze Indische Maatschappij of er noodzakelijkheid bestaat om onze kinderen tot verkrijging van opvoeding naar Nederland te zenden.

Velen willen beweren, dat het Indisch kind in den huiselijken kring te veel afleiding vindt, dat de dagelijksche omgang en aanraking met de Inlandsche huisgenooten een nadeeligen invloed op de ontwikkeling zijner geestvermogens uitoefent en dat hier de gelegenheid ontbreekt om hem die opleiding te geven, welke hem een nuttig lid der maatschappij kunnen doen worden, in één woord, dat alleen eene Europesche opvoeding aan de ouderlijke verwachtingen omtrent hun kroost kan beantwoorden.

Ik heb zoo ettelijke jaren in Indië doorgebragt, edoch mij nimmer met die beweringen kunnen vereenigen. Wanneer ik een blik werp in onzen Indischen kring en daar zie, die vele Indische kinderen die in deze gewesten, zonder dezelven ooit verlaten te hebben, hunne opleiding hebben genoten en mannen zijn geworden, waarop de maatschappij roem mag dragen en daartegen over stel de oneindig talrijker ouderlijke teleurstellingen bij de terugkomst hunner kinderen uit het moederland, waarlijk dan kan ik die beweringen niet beamen en moet ik onwillekeurig tot het tegenovergestelde overhellen.

Maar er is nog iets, waarmede ik mij niet vereenigen kan, namelijk met het nutteloos redetwisten over onderwerpen, waar daadzaken spreken en getuigen en zulk eene daadzaak, die hier meer afdoet, dan honderden bladzijden schrifts, wilde ik juist aanhalen om aan te toonen, dat een Indisch kind hier te lande zich zeer goed ontwikkelen kan en daartoe niet aan de gevaren eener lange reis en helaas! zoo duur betaalde vervreemding zijner ouders blootgesteld behoeft te worden, te zwijgen nog van al die schadelijke, zeden bedervende en gezondheid knakkende aanhangsels eener opvoeding, verre uit het oog der zorgende ouders en meerendeels onder dat van onverschillige vreemden.

Zie hier de daadzaak, waarop ik doel:

Een jongeling, in 1829 te Samarang geboren, werd in 1849 door zijnen vader naar Batavia gezonden, eerst in eene Apotheek geplaatst en maakte vervolgens, onder de leiding van twee deskundigen in het scheikundig Laboratorium zulke uitstekende vorderingen in de natuur en scheikunde en in de pharmacologie. dat hij dezer dagen een uitmuntend examen in die wetenschappen aflag en den graad van *vele* bekwaamheden verwierf. Wijders heeft die jongeling zich in het Fransch en Hoogduitsch zoo verre geoefend, dat hij wetenschappelijke werken leest en uit dezelven vertaalt.

Dit voorbeeld is te sprekend om verdere uitweiding te behoeven.

Het bewijst toch, dat eene opvoeding hier te lande zeer wel doenlijk is, indien zij slechts goed wordt aangevat, als ook dat de geringe vatbaarheid der Inlandsche kinderen tot intellectueele ontwikkeling geenszins zoo groot is als men wel wil beweren. Hier toch was de opleiding bovendien wetenschappelijk en slaagde goed; wel is waar hoeft zij afgehangen van induviduele welwillendheid, zonder eenige verpligting, doch die omstandigheid cijfert de bedoelde vatbaarheid tot ontwikkeling niet weg, indien slechts de gelegenheid tot eene dusdanige opleiding bestaat. Het ware dan ook te wenschen, dat dit voorbeeld aanleiding mogt geven tot het daarstellen van inrigtingen, welke die gelegenheid aanboden — tot uitbreiding van onderwijs in een wetenschappelijken zin in deze gewesten en de vruchten, die daarvan met rede te verwachten zijn, zullen niet alleen veelvuldig wezen, maar ook het toekomstig lot der Inlandsche kinderen verbeteren, hunne ouders omtrent die toekomst geruststellen, menig bange zorg hun van het hart weren en de Indische Maatschappij tot eere, nut en voordeel strekken.

Verleen deze regelen een plaatsje in uw geacht dagblad, Weledel Heeren! en ge zult daarmede verpligten.

Uwen bestendigen Lezer,
W.

Kunsten, Wetenschappen, Landbouw, Nijverheid, Land- en Volkenkunde.

De Overwinning door de Electro-Magnetische telegraphen op de ruimte behaald.

Nog is er geen halve eeuw verloopen, dat eene reis van 30 mijlen een stout ondernemen was, dat langdurige voorbereiding eischte en door gebeden in kerken voorafgegaan werd. Eene reis van Halle naar Leipzig, van Berlijn naar Postdam was ongeveer eene dagreize. Thans wordt eene reis van meer dan 100 mijlen, naar Londen, Parijs, Italië een pleiziertogtje genaamd. Even ver als de ligchamen waren ook de gedachten der menschen vóór 50 jaren. Het berigt van den slag bij Jena kwam eerst na 3 dagen, bijna gelijktijdig met het vlugtende leger in Berlijn, en de vorsten van het Weener Congres hielden nog feestmaaltijden, toen de gevangene van Elba reeds de poorten zijner hoofdstad naderde. In het jaar 1847 daarentegen werd de troonrede van den koning der Belgen, na 1 uur des middags in Brussel uitgesproken, uit de zittingszaal naar het bureau van den electrischen telegraaf gebragt, van $1^{1}/_{4}$ uur of naar Antwerpen overgeseind, en in $2^{1}/_{4}$ uur daar reeds gedrukt verkrijgbaar gesteld. In hetzelfde jaar werd de engelsche troonrede binnen 2 uren meer dan 1300 Engelsche mijlen (282 geographische mijlen) naar 60 stationsplaatseu in Engeland en Schotland verspreid. In Noord-Amerika werd de boodschap van den gouverneur van Albany naar New-York 150 Engelsche mijlen ver in 3 uren geheel en al overgeseind. In Amerika wacht men de aankomst van eenen storm rustig in de zeehaven af, daar de telegraaph den onwelkomen gast, dien hij in snelheid verre overtreft, reeds vooruit aangekondigd heeft. Reeds zijn vele duizende mijlen van telegraphen-draden als het ware als een net over de geheele aarde verspreid. Noord-Amerika bezat daarvan voor 2 jaren ongeveer 2600—3250 geographische mijlen, Engeland 541 geographische mijlen volkomen gereed en 173, waarmede men bezig was, Duitschland 852 geographische mijlen, terwijl ook België vele telegraphen bezit en Nederland ook weldra in allerlei rigtingen met draden zal doorsneden worden. — De meest verwijderde punten, welke de telegraaph in Amerika verbindt, liggen 640 geographische mijlen van elkaâr. Zelfs zeeën scheiden niet meer af; want onder hare golven legt men dat heerlijke middel van gedachtenwisseling, zoo als de onderzeesche telegraaph tusschen Dover en Calais leert. Wereldddeelen door draden te verbinden, schrikt den ondernemenden geest der tegenwoordige tijden niet meer af. Als de Engelsche lieutenant Pim vertrekken wilde van de kusten van Siberië om zijnen in de woestenij der Yszeeën verwarden landsman Franklin op te zoeken, verbond hij daarmede het plan, om eene telegraphen-keten door de Siberische vlakten tot aan de Behringstraat en hier onder door tot op de Amerikaansche Westkust te vormen, zoodat zij zich aan de eene zijde door Rusland aan het Europesche, aan de andere door Oregon en Californië aan het groote Amerikaansche telegraphen-net zou aansluiten en de geheele aarde dus zou omloopen. Dit grootsche plan leed schipbreuk op de Russische humaniteit, die het niet gedogen wilde, dat het leven van een Engelsch officier ofschoon dan ook met een edel doel, in eene zoo moeijelijke onderneming, in gevaar zou komen, welligt ook om de gevoelige vrees der Russen, dat Engelsche zenuwen den indruk der verbannenen en van hun lijden niet zouden kunnen verdragen. Kortom, Siberië is voor Pim gesloten. Evenwel zullen deze magtige draden meer en meer de afstanden vernietigen en minstens de geestelijke tolboomen omverwerpen, welke de volken scheiden, ofschoon ook de stoffelijke tollen en grenspalen nog lang behouden mogen blijven.

Aan den wensch van sommige lezers, om eenige meerdere inlichting aangaande deze grootsche uitvinding, wordt welligt in het vervolg van tijd voldaan. — Het valt evenwel niet te ontkennen, dat het verklaren van eenen electro-magnetischen telegraaph tot de vrij moeijelijke opgaven behoort, vooral wanneer men zijne toevlugt niet nemen kan tot uitvoerige teekeningen en zich met eene verklaring in woorden moet vergenoegen. Wij zullen echter beproeven wat wij er van maken kunnen en komen, in geval er door ons beproeven iets dragelijks voor den dag mogt komen, zonder twijfel later terug op eene uitvinding, die ons aanwijst wat de menschelijke geest vermag door aanwending van krachten, wier eigenlijk bestaan en wezen hem nog ten eenemale onbekend zijn.

Scheepsberigten.

Straat Sunda doorgezeild.

Datum.		Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Van.	Datum.	Naar.
Novemb.	4	Engelsch	Elisabeth Ross	J. H. Meyer	Batavia	3 Nov.	Adelaide
»	—	Hamburgsch	Malvina Vidal	C. Jachman	»	— »	Rotterdam
»	5	Engelsch	Lima	J. Peters	Canton	14 Oct.	Hamburg
»	7	»	Harriet	D. Mc. Lean	Melbourn	30 Sept.	Singapore
»	—	»	Wanderer	R. Sellers.	Samarang	15 Oct.	Ceelong
»	8	Amerikaansch	Reijen	F. Kendall	Manilla		Boston
»	—	Fransch	Jessore	A. Charles	Batavia	1 Nov.	Bordeaux
»	—	Amerikaansch	Torrent	J. J. Cop	Shanghae	3 Oct.	London
»	—	Zweedsch	Adelaide	O. B. Koning	Hartlepool	25 Junij	Singapore
»	—	Engelsch	Kingston	G. Coetmers	Singapore	12 Oct	London
»	9	»	Chirokse	R. Bramwell	»	21 Sept.	»
»	—	»	Berhampore	J. B. Smith	Manila	30 »	»
»	—	Amerikaansch	Surprise	C. A. Ranlett	Shanghai	14 Oct.	New-York
»	—	Nederl. Indisch	Jadool Wadoot	Bin Hoesin Seg f.	Padang	14 »	Batavia
»	—	Nederlandsch	Justina	M. P. Deibel	»	25 »	»
»	—	»	Maximiliaan Theodoer	N. C. de Veer	Melbourn	9 »	»
»	—	Engelsch	Azie	D. L. Aulnay,	Sydney	27 Sept.	»
»	10	Engelsch	Gem	F. Lijne	Port-Philip	10 Oct.	Singapore
»	—	»	Louisa Baillie	W. G. Parke	»	14 »	»
»	—	Nederlandsch	Yssel	A. Messen	New-Castle		Hongkong

Aangekomen Schepen te *Batavia.*

Datum.		Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Van.	Datum.	Agenten.
Novemb.	8	Zweedsch	Cecilia	Jarne	Adelaide	12 Oct.	Pitcairn. Syme en co.
»	9	Nederlandsch	Julie Claire	H. de Wyn	Nederland.		Haager en Schuurman.
»	—	»	St. Michael	Plinzenga	Hobart Town		Tiedeman en van der Burg.
»	—	»	Machtilda Cornelia	Nannin	Hongkong		B. Kopersmit en co.
»	—	»	Kinderdyk	Ouwehand	Soerabaya		van Ommeren, Rueb en co.
»	—	»	Stad 's Gravenhage	Blok	Sydney		de Weerdt Ruyl en co
»	—	Nederl. Indisch	Almansoor Sarie	Mocht Said			D. N. Buys en co.
»	10	» »	Atiat Ulbarie	Sech Osman			»
»	—	Nederlandsch	Urania	Teylaar	Austalie		John Pryce en co.
»	—	»	Barend Willem	Redgers	Melbourn		Paine, Stricker en co.
»	—	Nederl. Indisch	Faidhool Rachman	Said Alie	Tagal		Coulster
»	11	Nederlandsch	Jacoba en Christina	Berk	Samarang		Haager en Schuurman

Vertrokken Schepen van *Batavia.*

Datum.		Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Naar.
Novemb.	9	Nederl. Indisch	stooms. Java	Batten	Singapore
»	—	» »	stooms. Macassar	Schippers	Padang
»	—	» »	stooms. Banda	Schmidt	Soerabaya
»	—	» »	Machmodie	Sech Soeway	»
»	—	Hamburgsch	Alfred	Homann	Rotterdam
»	10	Nederlandsch	Watergeus	Kramer	Soerabaya
»	—	»	Factorij	Jansen	Bantam
»	—	Nederl. Indisch	Djoeharie	Mohamat assick	Pamanoekan
»	—	Fransch	Nicolas Cezard	Dinot	Havre
»	11	Nederlandsch	Industrie	van Dyk	Port-Philip
»	—	Nederl. Indisch	Batavia	Tan Ingiok	Pekalongan
»	—	» »	Fidha Rachman	Sech Belfagie	Indramayoe
»	12	» »	Lachmodie	Said Sehak	Soerabaya

In lading liggende Schepen te *Batavia.*

Vlag.	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Bestemming.*	*Agenten.*
Nederlandsch	Johanna Maria Christina	Nahmans	Passaroeang	Paine, Stricker en co.
»	Barend Willem	Redgers		»
»	Schelde	van Duyn		Maclaine, Watson en co.
»	A. R. Falck	van Duyvenbode	Tagal	B. Kopersmit en co.
»	Machtilda Cornelia	Nannin		»
»	Prins Frederik der Nederlanden	Huidekooper	Cheribon	Tiedeman en van der Burg.
»	Stad Nymegen	Mellink	Samarang	»
»	St. Michael	Plinzenga		»
»	Java Koerier	Reinets	Soerabaya	Adam en co.
»	Souburg	Evers	»	Jacomettie en Landberg
»	Kortenaer	van der Plas	»	B. Sanier, Suermondt en co.
»	Doggersbank	Jansen	»	»
»	Geertruida Maria	Spiegelberg		de Weerdt, Ruyl en co.
»	Jacoba	Bourse Wils	Nederland	»
»	Nederwaard	Meyer		»
»	Stad 's Gravenhage	Blok		»
»	Rotterdam	Vis	Soerabaya	Reynst en Vinju
»	Straat Balie	Mulder		E. Moormann & co.
»	China	Appel		»
»	Amphitrite	Grim	Soerabaya	Haager en Schuurman.
»	Jupiter	van der Mey	Passaroeang	»
»	Julie Claire	H. de Wijn		»
»	Urania	Teylaar		
Nederl. Indisch	Ellen	Levert		John Pryce en co.
» »	Djaleha	Samdoedin	Soerabaya	D. N. Buys en co.
» »	Kompoel Maas	Kamaloedin	Samarang	»
» »	Said Maskoor	Alie Mochamat	Soerabaya	»
» »	Naim Balhair	Sech Fagie	»	»
» »	Almansoor Sarie	Mocht Said		»
» »	Atiat Ulbarie	Sech Osman		»
» »	Maymoen	Said Kasim	Palembang	Coulster
» »	Fathool Rachman	Said Asegaf		»
» »	Elmachlar	Said Molahaila	Soerabaya	»
» »	Faidul Rachman	Said Alie		»
» »	Kim Tiang Hoat	Oeij Pekaij		
» »	Walvisch	Said Alhadiet		
Engelsch	William Fisher	Caig	Singapore	Morgan, Melbourn en co.
»	Florida	New	Sydney	Hunter, Houghton & Co.
»	Rowallan	Botton		Maclaine, Watson en co.
Amerikaansch	Daniel Webster	Besbie	Melbourne	Paine, Stricker en co.
Deensch	Valkerin	Strandgaard	Singapore	»
Zweedsch	Maria Charlotte	Schmidt		Metzendorf, Wilmans en co.
»	Cecilia	Hjarne		Pitcairn, Syme en co.

De Nederlandsche Particuliere Schepen zijn aangeduid met een *.

AANGEKOMEN PASSAGIERS.

Met Z. M. stooms. *Batavia:* de heeren *Kopersmit. — Sparkes. — de Lannoy.*

Met het Ned. schip *St. Michael:* de heer *Combie en echtgenoot.*

Met het Ned. schip *Julie Claire:* de heeren *J. C. F. Merandolle. — D. de Graaff.*

VERTROKKEN PASSAGIERS.

Met het Brem. schip *Pauline:* de heer *M. Satoor.*

Met het N. I. stooms. *Java:* de heeren *J. D. Merewather. — T. Aywaauw. — Fowle.* — Mevr. *Weeraat.*

Met het N. I. stooms. *Makasser:* de heeren *W. F. A. Cores de Vries. — N. Hewetson. — Z. M. troepen.*

Met het N. I. schip *Banda:* de heeren J. *M. Kuyp. — R. J. Stok en familie. — W. R. Severing, — C. F. Varkevisser. — H. C. Marten. — A. Lazare. — G. Willett.* — Mejufv. *A. O. Douin. — Z. M. troepen.*

Met het Hamb. schip *Alfred:* de gewezen stuurman van het Brem. schip *Meteor, M. P. Bundes.*

Handelsberigten.

Aanvoer.

Van Rotterdam per ned. schip *Rotterdam* kapt. P. Vis agt. Reijnest en Vinju.

1400 keld. genever. 98 kn. bier. 100 vn. do. 350 vs. boter. 4 kn. provisien. 6 vn. gez. vleesch. 5 do. spek. 10 vs. gort. 6 kn. witt. wijn. 2 oxh. genever. *de Agenten.*
6 kn. meubelen. *van Roppard.*
6 do. boekwerk. *Gartman.*
116 vn. cognac. 5 kn. papier 51 do. manufact. 5 do. mess. en naalden. *Metzendorff Wilmans en co.*
136 kn. 144 fl. wijn. 1 kt. boeken. 4 do. modewaren. *Ducommun.*
180 vs. boter. 34 kn. manufact. 15 do. papier 30/1 en 20/2 arak legg. 8 vn. beenswt. 103 do. boter. 100 keld. lijnolie. 100 do. genev. 3 kn. kramerijen. 150 hammen. 28 ps. gez. vleesch. 20 vs. rolpens 5 d0. oss. tong. 75 do. boter. 8 keld. 2 kn. provisien. 25 kelders genever. 10 vs. vleesch. 1 ms. saucijs. *van Ommeren, Reub en co.*
16 oxh. azijn. 12 ankers do. *Kopersmit en co.*
50 vs. boter. 2 do. ijzerwerk. 27 kn. manufact. 60 vn. bier 5 kn. wijn. 1 kt. kunstbloem. 8 kn. manufact. 6 bn. zeildoek. 24 do. calicots. *de Weerdt Ruijl en co.*
1 vatj. loodwit. 2 keld. lijnolie. 1 kt. venster glas. 1 do. land kaart. 1 do. kramerijen. 2 do. gereedschappen. 1 piano. 1 kt. zilverwerk. 1 do. papier. 5 do. boeken. *Johannes Ruyl en co.*
250 keld. genever. 8 kn. likeur. 13 do. wijn. 1 rijtuig, in 3 kisten 4 coll. kramerijen. 60 kn. manufact. 1 do. eaude cologne. 500 vs. boter. 2 kn. manufact. 200 hamm. 50 ps. 2 md. grooht vleesch. *Sanier Suermondt en co.*
52 boss. hooij. *van der Hucht.*
33 kn. porcelein. 20 do. wijn. *Order.*
1 kt. muziek doos. *Bornand.*
7 kn. manufact. 1 do. spiegels. 1 do. kramerijen. *Pandel en Stiehaus.*
3 kn. kramerijen. 6 do. papier. 14 do. wijn. 50 do. rum. 6 do. slijpsteen. *Kreglinger Dummler en co.*
1 kt. meubelen. *Louet.*
30 kn, manufact. *E. Moormann en co.*
25 kn. opium. *N. H. M.*
25 bn. garen. *Bahre en Kinder.*
20 kn. kramerijen. 1 do. manufact. 1 do. zijde doeken. *Gumprich.*
20 kn. koek en banket. *van Riet.*
2 kn. manufact. *Niequit..*
100 vs. boter. *Busing Schroder en co.*
9 kn. kramerijen. *v. d. Muijsenberg.*
6 kn. papier en boeken. 1 do. schilderij. *v. Haren Noman en Kolff.*
1 kt. meubelen. *Bartings.*
5 kn. kramerijen. *D. N. Buijs.*
29 kn. wijn. 9 dn. cognac. *Tiedeman en v. d. Burg.*
16 kn. rhijnwijn. 2 mn. wijn. *Wm. Bosch.*
6 kn. wijn. 1 kt. kleederen. *de Vaijnes van Brakel.*
12 vs. boter. *Order.*
1 kt. boeken en papier. 2 do. do. 1 do. speelkaarten. *Lange en co.*
2 kn, meubelen. *Mejufr. de Paulij.*
2 kn. provis. *v. d. Biesen.*
12 vs, boter. *de Agenten.*

Lading voor Soerabaya.

75/1 46/4 8/4 12/4 kn. 12/4 mandj. wijn. 25/4 kistj. gedisteleerd. 100 hamm. 1 kt. saucijs. 1 do. koek. 1 do. tapijtwerk. 1 do. wijn. 36 kn. gedisteleerd. 12 do. ansjovisch. 25 md. bronwater. 2 kt. diversen. *Tiedeman en v. d. Burg.*
1 kt. borstelwerk. 100 hamm. 85 vaten bier. *v. d. Zwaan*
130 keld. zuren 15 vatj. rolpens. 24 kn. provis. 2 do. papier. 400 vatj. boter. 12 do. lijnwaden. 1 do. divers. 50 pak manufact. 65 kn, venster glas. 10/2 do. glazendakpann. 105 keld. genev. *Moleern.*
130 keld. genev. 15 vatj. rolpens. 24 kn. provis. 2 papier. 48 kn. rhijn wijn. *van Eck.*
2 kn. meubelen. 2 ps. touwwerk 10 pak do. *Denshart.*
1 kerfbank *Adam en co.*
12 kn. wijn. 4 do. papier. 1 do. munt. 1 do. kantoorbehoeften 9 ps rook vleesch. *Driesche.*
33 kn. manufact. *Matzen.*
2 kn. diversen *Twiss.*
200 vatj. boter. 1 kt, manufact. 1 do. boeken. *Order.*
8 kn. banket. *Schot en co.*
250 keld. genev. 200 vatj. boter. *Wanders.*
60 kn wijn. *Betier.*
2 piano. *Deeleman.*
8 md. min. water. *Vreede.*
1 kn. diversen. *Rietberg.*
4 kn. zeildoek. 1 do. divers. 1 do. boeken. 1 do. vrucht. 204/m ℔. kolen. 100 vatj. boter. 25 hamm. 25 vatj. rolpens. 25 do. vleesch 12 kn. bier. 25 do. cognac. 20 keld. rum. 9 kn. divers. *Cores de Vries.*
1 kt. muziek en snaren. *Matzen.*
1 do. boeken. *Sloet.*
2 do. aardewerk. *'sJacob.*

Van Pecalongan per ned. ind. bark *Batavia* gez. Tan Ingiok.

308 80/100 pic. tabak. 11 krandj. houtskoolen. 4 ps. led. tonnen. 116 do. bezems. 25 tonn. jarak olie, 5 zakk. katjang. 2 kn. gezt. eijeren. *Oeij Tiangdjoen.*
487 pic. 802 30/100 do. suiker. 2 ton olie. *Paine Stricker en co.*
916 do. do *v. Ommeren Rueb en co.*
281 54/100 do. do. *Haager en Schuurman.*

Van Pamanoekan per ned. ind. bark *Djoharie* gez. Keagoes mocht. Asiek.

2520 pic. rijst. *Order.*

Van Indramaijoe per ned. ind. brik *Fihda Rachman* gez. Sech abd. Rachman Bilfagie.

2100 pic. rijst. 3 zakk. koffij. *v. d. Plas.*

Van Samar. en Soerab. per ned. ind. stooms. *Java* kapt. G. Batten.

2 kn. pendules. 1 koffer boeken. en schrijfbehoeft. 293 ps. buff. huid. 3 kn. eng. zadels. 18 do. indigo. 1 do. mousselines. 83 pic. koffij. 38 zak cubeben. 1 kt. divers. 1 1/2 doz. rott. stoel. 2 kn. stoelen. 2 trom. beschuit. 2 krandj. vrucht. 1 pak. matten. 4 kt. divers. 4 krandj. tuigen. 4 rott. stoelen. 2 krandj. suiker. *MacLaine Watson en co.*

Van Singapore per zweed. schip *Anne Charlotte* kapt. Schmidt agt. Metzendorff Wilmans en co.

858 bn. gambier 1533 ps. sapanhout. 1080 boss. rotting. 1947 buff. hoorn. 1 kt. zijde. goederen. 309 koehuiden. *aan boord blijvende lad. voor Europa.*
120 boss. duigen. 2 led. vaten. *Busing Schroder en co.*
30 zakk. tarwe 10 kn. vuurwerk. 1 do. divers. *Joakim.*
300 zakk. tarwe. *Aratoon.*
3 kn. manufact. *Gumprich.*
10 pakk. drogerijen. 80 kn. vuurwerk. 200 pakk. 25 balen papier. 39 krandj. gedr. visch. 3 kn. was, 2 do. sigaren. 1 do. chin. keuken gereedschappen. 3 do. kramerijen. *Tan Seng.*

Van de Lampongs Praauw per Juragan Oewa Abdulla.

1 1/2 koys. rijst. 4 1/2 do. katjang. 20 pic. suiker. *Order.*

Van Adelaide per zweed. schip *Cecilia* kapt. Hjarne agt. Pitcairn Syme en co.

1851 staven. 238 bundels. ijzer *Order.*

Van Liverpool per ned. schip *China* kapt. J. G. Appel agt. *B*using Schroder en co.

17 coll. manufact. *Order.*
125 do, do. *Adam.*
49 do. do. *de Agenten.*
90 do. do. *Burth Mijrtle en co.*
168 do. do. *McEwen en co.*
109 do. do. 2 do. hoeden. 30 do. vilt. *Morgan Melbourn en co.*
150 ks. blik. 114 coll. manufact. *McEwen en co.*
29 coll. manufact. 1440 ks. zeep. 150 assen. *Hunter Houghton en co*
62 coll. manufact. 2 do. ijzerwerk. *Martin Dijce en co.*
98 coll. manufact. *Pitcairn Syme en co.*
7 coll. manufact. 7 do. ijzerwerk. 8 do. glaswerk. *Moormann en co.*
30 do. ijzerwerk. *Bahre en Kinder.*
151 do. manufact. *Anderson Tolson en co.*
31 do. do. *Pandel en Stiehaus.*
7 do. do. *MacLaine Watson en co.*
18 vt. kolen. 27 coll. koopmanschapp. 1 partij brandstof. *Order*

Van Amsterdam per ned. schip *Julie Claire* kapt. de Wijn agt. Haager en Schuurman.

144 bn. koff. zakk. 244 vn. vleesch. 700 boss. 151 platen. 1765 staven ijzer. 1 vat zink wit. 2 ff. chloorzink. 1 kt. pennen. 2 do. teeken behoeften. 1 do. perkement. 19 do. lederwerk. 1 do. katoenen. 10 do. onder broeken. 65 do. papier. 15 do. glaswerk. 150 ks. theelood. 25 vn. cement. 256 kn. manufat. N. H. M.
65 col. geneeskundige behoeften. *Gouvernement.*
50/2 pijp. bier. 32 km. manufac. *Agent.*
10 fust. wijn. 25 kn. do. 24 do. cognac. 1 do. wapens. *Cassalette.*
24 kn. manufact. 6 kistj. wijn. 8 vatj. boter. 6 kn. provis. en wijn. 150 vatj. loodwit. 1 kt. gouden. sieraden. *Paine Stricker en co.*
6 bn. koffij. zakk. 5 kn. manufact. *Pitcairn Syme en co.*
20 oxh. azijn. 105 vn. bier. *v. d. Broek en co.*
1 kt. manufact. *v. d. Beek.*
10 kn. papier. *Kreglinger Dummler en co.*
66 coll. manufact. 100 vaten bier. 20 pakk. koffij. zakk. *de Weerdt Ruyl en co.*
38 kn. 14 bn. manufact. **Moormann** *en co.*
12 vn. bier. gebr. *Roselje en co.*
139 kn. manufact. 400 vs 10/4 do. boter. 3 do. gort. *Sanier Suermondt en co.*
3 balen 6 kisten kantoorbehoeften. *v. Dorp.*
50 vs. boter. *v. Riet*
26 coll. wijn. 30 kn. manufact. 100 hamm. 76 coll. provis. *B. van Leeuwen. en co.*
40 ks. cognac. 25 mn. selt. water. 1 kt. chocolaad. 1 kt. tuinzaad. 1 do. divers. *Meijer.*
23 kn. flesschen. *John Pryce en co.*
2 ks. divers. *Abels.*
1 kt. leder. 1 do. schoenen. 12 do. provis. 18 do. likeur. *van der Biesen.*
25 hamm. 10 vs. saucijs. 10 pot. rolpens. 15 kazen. 100 vs. boter 10/4 tonnetj. spek 10/4 do. vleesch. 1 kt. chocolaad. 1 do, lamp kousjes. 3 do. haring. 15 vatj. 10 pull. 23 kn. inhoud. provisien 100 vaten bier. *Gezagv.*

Van Bandjermassing per ned. ind. bark *Almansoor Sarie* gez. Mocht Said.

280 pic. rotting. 20597 ps. malvika matten. 1700 do. kadjang do *de Gezagv.*
en *Gouvernements* steenkolen.

Uitvoer.

Naar Padang via Bencoelen per stooms. *Macosser* kapt. Schipper.

1 vat zw. teer 5 ks. blik 20 zakk. tarwe. *Kreglinger Dummler en co.*
2 kn. manufact. *de Weerdt Ruyl en co.*
61 kn. cognac. 3 do. siropen. *Goring.*
f 1950 zilv. specie. *Said Aijdiet.*
1 kt. schrijfbehoeften. *van Dorp.*
1 kt. boeken. *v. Ommeren Rueb en co.*
2 kn. mostard. 12 pn. chabrakk. 12 do. stijgbeugels riemen. 6 hoofdstellen. 75 ℔. valsch gouddraad. *D. N. Buijs en co.*
1 kt. zilv. geld. 10 kn. divers. kat. goederen. 1 fl. arab ghie, *Said Mochamat Satrie.*
1 vat aardewerk. 1 kt. ijzerwerk. *John Pryce en co.*
2 kn. slendangs. 10 corg. doeken. 1 do. kat. sarongs. 2 doz. fr. doeken. 40 st. eur. chitsen. 1 wollen. deken. *Said hassan Hadat.*
1 kt. bijbels. *Bijbelgenootschap.*
1 kt. blaauw katoen. 12 pak koperw. 99 doz. tabak doos 43 st. shawl 32 pr. dames kleederen. 1 kt. groen linnen. 1 vat hang slooten. do. zwd. teer. 1 kt. inh. viool. *Tambie Oesien.*
1 kist chitzen, 18 corg. bat. doeken, 4 rollen laken. *Said Hoesien Aijdroes.*
3000 gulden zilvergeld, *Secg Nasar Timimin.*
4 kn. naaigaren. 2 pic. valsche koralen. 40 pakk. koper knoopen 200 ps. chin. brillen. 20,000 do. naalden. *Lim Tjim.*
13 kn. caliçots, 10 ks. blik, *B. Kopersmit en co.*
10 kn. ongb. katoen, 1 schaal met gewigt, 1000 sp. matten. *McLaine Watson en co.*
2 kn. kantoor behoeften, 1 rol papier *van Haren Noman en Kolff en gouvernements goederen.*

Naar Havre, per fransch schip *Nicolas Cezard,* kapt. Drinot.

5161 pic. koffij, 330 do. gom elastiek, 135 do. rotting. 300 do. gom dammer. 1494 schuitjes tin, 811 do. gambier, 500 buffel huiden, *B. Sanier. Suermondt en co*
2 kn. schelpen. *N. Coudray.*

Naar Nederland via Bantam, per ned. schip *Factorij,* kapt. Jansen.

80 pic. rotting. 382 do. tin. *N. H. M.*

~~Naar Pecalongan per ned. ind. brik *Passekan* gez. Tan~~ Pikgiok.

13 vn. teer. 5 do. spijkers. 4 pic. ijzer. 2 kn. divers. 8/2 led. legg. *v. Ommeren Rueb en c.*
1 vatj. crepe kruid. 2 kn. modewaren. 20 ms. madera. 1 kt. mostard. 1 do. bitter. 1 do. porcelein. 2 do. castorolie. *Bedier.*

Naar Samarang per ned. ind. schip *Melcurius* kapt. J. H. Walter.

33 kn. madapoll. *N. H. M.*
300 sp. matten. *Gezagv.*

Naar Cherib. en Tagal per ned. ind. bark *Marzoek* gez Said acht. bin aijdroes bin Segaf

1 kt. slendangs. *Said Habassij.*
35 kn. madapoll. 9 do. ong. katoen. 3 do. eur. wit do. 2 do. do. slendangs. 1 do. lange kleedjes. 5 do. gekep. katoen. 2 do. eur. chitsen. 2 bn. do. garens. 4 pakk. was. 1 kt. bat. kleedjes. 3 bn. zwt. katoen. *Sech awul Soenkar.*
3 vn. 25 kn. bier. 25 keld. genev. *Haager en Schuurman.*
2 kn. hennip 2 vn. verfwaren. 1 do. roodewijn. *John Pryce en co.*

Naar Soerab. via Samar. per ned. ind. stooms. *Banda* kapt. Schmidt.

13 kn. kat. goederen en kramerijen. 2 do. eur. provis. 1 do. do. tjelees. 2 do. do. kazen. 4 do. do. zuren. *Sech said bin oemar Alkatrie.*
3 kn. bat. doeken. 11 corg. eur. do. 2 do. do. sarongs. 1 kt. leder muilen. 1 do. rozen water. *Said Mochamat Aijdiet.*
12 kn. manufact. 5 vn. spijkers. 4 kn. kramerijen. 2 do. aardewerk 1 do. woll. goederen. 1 do. zijde. do. 1 baal drill. *Pandel en Stiehaus.*
40 kn. geb. katoen. 10 do. kat. goederen. 3 do. manufact. 100 keld. genever. 15 vs. verf. 10 kn. provis. 26 kn geb. katoen. 35 bn. kat. goederen. *de Weerdt Ruyl en co.*
1 kt. sarongs. 3 do. tjelees. 2 do. kramerijen. 25 ks. gember 1 do. do. muziek instrumenten. *Bahre en Kinder.*
2 kn. zijde tjindees. 1 do. chin. zijde. 11 st. arab ginghams. *Said Aloewie Satrie.*
1 pijp. madera. *Morgan Melbourn en co.*
3 kn. parapluen. 1 baal drill. *Hunter Houghton en co.*
1 kt. zijde tjindees. *Sech Jowas.*
4 plat ijzer. 1 kt. glaswerk. 1 blik modewaren. 1 pakj. kouzen. 25 kn. manufact. 2 do. gedr. katoen. 8000 sp. matten *Kopersmit en co.*
3 kn. kinder speelgoed. 1 do. wijn. 1 do. pepermunt olie. 1 do. amandelen. *J. Berne.*
2000 guld. zilv. geld. 2400 aan zilv. specie. *Said aloewie Satrie.*
2000 do. iddm. *Han Tjengsan.*
3 kn. man. sigaren. *Muller.*
2 do. idem. *Gezagv.*

Naar Port-Philip per ned. ned. schip *Industie* kapt. van Dijk.

90 kamfer kisten. 47 balen koffij. 413 kn. thee. 48 do. vuurwerk 19 do. wijn. 564 balen. peper. 87 kn. divers. 7 vn. genever. 224 do. bier. 24 kn. wijn. 1 kn. stroo hoed. 150 do, thee. 100 rollen matten. 240 pakk divers. 13 kn. zijde. 357 coll. touww. 50 kn. chin. goederen. 9 do. zijde. 57 balen koffij. 85 pakk. touwwerk *aan boord gebl. lad, van Hongkong. best. voor Port-Philip.*

Naar Nederl. via Soerab. per ned. schip *de Watergeus* kapt. W. H. Kramer.

774 schuitj. tin. 80 pic. rotting. N. H. M.

GEDRUKT EN UITGEGEVEN TE BATAVIA BIJ W. BRUINING.